

**UNIVERZITA TOMÁŠE BATI
VE ZLÍNĚ**

Fakulta humanitních studií

Institut mezioborových studií Brno

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Brno 2007

Ilona Caletková

**UNIVERZITA TOMÁŠE BATI
VE ZLÍNĚ**

Fakulta humanitních studií

Institut mezioborových studií

Estetická výchova a její vliv na socializaci dítěte

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**Vedoucí bakalářské práce:
Mgr. František Sýkora**

**Vypracovala:
Ilona Caletková**

Brno 2007

OBSAH:

Úvod	1
1. Estetika z různého hlediska	3
1.1 Základní seznámení s estetikou	3
1.2 Socializace a estetika	4
1.3 Krásno jako tradiční předmět estetiky	4
2. Estetická výchova	6
2.1 Život jedince estetikou nedotčený	7
2.2 Působení estetiky na všechny složky osobnosti	8
2.3 Vztah jedince k estetické výchově	10
3. Metody estetiky z hlediska zdroje poznání	11
3.1 Cíle estetické výchovy	13
3.2 Oblasti estetické výchovy	15
3.2.1 Výchova mravní	15
3.2.2 Výchova tělesná	16
3.2.3 Výchova výtvarná	17
3.2.4 Výchova hudební	18
3.2.5 Hudba – součást historie estetiky	20
3.2.6 Estetický pohled na hudební současnost	22
3.2.7 Hudební kroužek na základní škole	24
3.2.8 Didaktická technologie – hodina zpěvu	26
4. Nové výchovné a pedagogické směry	28
4.1 Návrh na řešení existujících problémů	29
4.2 Pedagog jako činitel estetické výchovy	30
4.3 Vychovávaný jedinec jako činitel estetické výchovy	31
4.4 Škola a estetická výchova	32
4.5 Rodina a estetická výchova	35
5. Realizace estetické výchovy	37
5.1 Zájmová umělecká činnost	37
5.2 Metody estetické výchovy	38
5.3 Hromadně sdělovací prostředky	40
6. Problémy se vztahem k estetické výchově	42
6.1 Šikanování a drogy	42
6.2 Zdravý způsob života a rozvoj tvořivosti	43
6.3 Hodnotová orientace a komunikace	45
6.4 Problémy s mediální gramotností	47
6.5 Sociální psychologie školního prostředí	48
6.6 Socializace jedince ve škole	50
6.7 Socializace jedince v rodině	53

7. Metoda dotazníková (dotazníkové šetření)	56
7.1 Sběr informací – úvodní projekt	56
7.2 Vlastní pozorování	57
7.3 Zpracování a analýza – Výchova dětí (dotazník č. I)	58
7.4 Zpracování a analýza – Estetická výchova (dotazník č. II)	63
7.5 Závěrečná (vysvětlovací) fáze	66
Závěr	68
Resumé	70
Anotace	71
Literatura a prameny	73
Příloha č. 1 – Metoda dotazníkového šetření	75
Příloha č. 2 – Metoda dotazníkového šetření	78
Příloha č. 3 – Didaktická technologie	81
Příloha č. 4 – Původní lidová tvorba autorky práce	84
Příloha č. 5 – Fotografie z vánoční besídky 2006	86

Úvod

Ve své bakalářské práci se zaměřuji na estetickou výchovu a její důležitost v životě mladé generace a její vliv na socializaci dítěte.

Pro učitele s několikaletou praxí na základní škole představuje téma estetické výchovy důvod k zamyšlení. Po nahlédnutí do Slovníku cizích slov jsem byla poučena, že estetika je věda o podstatě a projevech krásy zvláště v umění a estét je osoba, která hodnotí, posuzuje životní jevy z hlediska krásy a umění.(Klimeš, Lumír. Slovník cizích slov.SPN Praha, 1981,s.148.)

Uvědomila jsem si, že celý můj život je snahou o proniknutí do tajů estetiky. Jak se to projevuje? Od raného dětství jsem chodila do rytmiky, kde jsem různě natahovala a protahovala tělo, chodila jsem na hodiny výtvarné výchovy, zpívala v pěveckém sboru Přerováček a nesmím zapomenout na hodiny hry na housle, které jsem později vyměnila velmi ráda za hru na klavír, kytaru a flétnu. To vše jsem často i na úkor přípravy do školy prokládala intenzivní četbou od pohádek až po velmi složité romány a knihy s duchovní tematikou.

To vše mě dostalo až k mé nynější práci. Mám zkušeností ověřeno, že je velmi praktické a motivující, pokud se do veškeré výchovy začleňují prvky estetiky a estetického vnímání reality, jakkoliv to může být ze začátku, než si vyučující zvykne na toto myslet, složité a namáhavé.

Můj osobní vztah k estetické výchově jako prvku procházejícího v ideálním případě všemi vyučujícími předměty je veskrze kladný. Lze tedy z mého pohledu apelovat na mezipředmětové vztahy a aplikaci estetiky všude tam, kde je toho učitel nebo vychovatel schopen.

Jelikož učím takové předměty, jako je hudební výchova, výtvarná výchova a tělesná výchova, kromě dalších, snažím se u žáků probudit estetické vnímání. Vycházím z toho, že je možné u dětí rozvíjet schopnost vnímat, prožívat a hodnotit krásu, přírodu a lidské výtvořiny. Snažím se, aby pochopily a dokázaly posuzovat vkusnost, účelnost, snažily se zachovávat čistotu a pořádek. Vlastním příkladem se pokouším u nich ovlivňovat emocionální vztah člověka k okolí, vést je ke kultuře mezilidských vztahů a k estetice životních podmínek.

Snažím se u nich rozvíjet morální stránku osobnosti, citlivost a jemnost, vkus a takt, což by se mělo stát jejich kulturní nezbytností. Předměty, které učím, k tomu dávají dostatek příležitostí. Je ale otázkou, nakolik už jsou dnešní děti nepříznivě ovlivněny technokratickým působením okolního světa, jehož jsou součástí.

Jádrem problému, kterým se budu zabývat, je zjistit, zda je opravdu možné ovlivnit pozitivně socializaci dítěte na základě včlenění estetiky do jeho života.

Další otázkou, na kterou se pokusím najít odpověď je, **kam vede život jedince, který není estetikou téměř dotčen a jehož života se estetická velmi nedotýká.**

Dále se pokusím popsat oblasti estetiky, její metody, vývoj, pojetí, realizaci, vlivy rodiny, pedagogů a jiných složek prostředí. Rozeberu stávající problémy, vzájemné vazby a podmíněnosti estetické výchovy, prevenci proti negativním tendencím.

V neposlední řadě se zaměřím na praktickou stránku estetické výchovy, na hudební scénu u nás a vliv medializace na vývoj dospívající generace.

Cílem bakalářské práce je dokázat, že pokud budou rodiče, vychovatelé, učitelé a jiní činitelé výchovy postupovat koordinovaně, vědomě a systematicky, je možné vychovat budoucí generaci k tomu, aby si vážila sama sebe, svého životního prostředí, rodičů a odkazu, který jim předchozí generace na této zemi zanechala.

Zatím to tak ke škodě našich dětí nevypadá, ale řešení je možné a pro nastupující generaci dokonce životně důležité. Je nanejvýš potřebné, aby ti, kterým byly do péče svěřeny děti, si dali za cíl pochopit podstatu estetické výchovy ve výchovném procesu a naučili se předávat tyto znalosti dále.

Velkým přínosem estetiky je její předpoklad rozvoje tvůrčích schopností jedince. To je šance, na které je možno stavět.

Tedy hlavním cílem bude prokázat příznivé působení estetické výchovy na socializaci dítěte.

Hledisko estetiky můžeme nasměrovat na převážnou část našeho života. Může se nám jevit esteticky architektonické členění skupiny budov ve městě nebo krojovaná svatba v Dolních Bojanovicích u Hodonína, ale také ladný běh tygra lovcího svoji kořist. Pohledem estéta můžeme sledovat poslední módní trendy letošního roku nebo stolování povykujícího dítěte v přeplněné restauraci. Já však zaměřím svůj pohled na socializaci dítěte pod vlivem estetické výchovy.

1. Estetika z různého hlediska

1.1 Základní seznámení s estetikou

Je třeba se podrobněji seznámit s tímto pojmem. Když člověk začal uvažovat o problematice estetiky, existovaly již lidské výtvořky, které v sobě nesly příznaky estetického ztvárnění. Ještě řadu staletí však neměla tato oblast své pojmenování, které má nyní.

Základní okruh úvah týkajících se estetiky se soustřeďoval především k hledání příčin zvláštního požitku, který pocítíme jak při vnímání některých přírodních jevů, tak i některých lidských výtvořků, zejména v oblasti umění. Nejčastěji se v souvislosti s tím hovoří o kráse, jako o zdroji tohoto požitku.

V průběhu dějin, a po zvážení historických zkušeností a různých definic, vymezujeme estetiku jako obor takto:

Estetika je nauka o povaze, příčinách, zákonitostech a významu estetických jevů, jako výsledků (historicky, objektivně, společenskohistoricky podmíněného) estetického a uměleckého osvojování světa, tj. přírody, společnosti i člověka samého.(Jůzl,M.,Prokop, D. Úvod do estetiky. Panorama Praha:, s.9-12, ISBN 80 – 7038 – 051 – 9)

Většina lidí, pokud se nebude zabývat přísně vědeckou charakteristikou estetiky, si může jednoduše představit ***estetické osvojování skutečnosti jako hodnocení vnímaných jevů z hlediska krásy a ošklivosti***. Ještě blíže lze říci, že se tedy nacházíme v konkrétní blízkosti látek, hmoty, barev nebo zvuků a jiných vlastností světa. To vše každodenně vnímáme a přijímáme našimi smysly.

Můžeme tak cítit libost nebo nelibost, iluzi, sen, intuici, živost emocí, fantazii a učit se chápat jejich význam. Je dobré se v dnešním rychlém tempu zastavit, snažit se pojmenovat, co přesně v daném okamžiku cítíme při vnímání různých životních situacích. Jde, jak už víme o hodnotící postoj a hodnotíme vlastně každodenně například veškerou lidskou činnost, s níž se setkáváme, sportovní utkání, morální jednání, kvalitní práci, chování naše a jiných. Pokud tak zjistíme, že většina vnímaného v nás vzbuzuje pocity nelibosti nebo distance, pak není s naším světem něco v pořádku. Dle mého osobního názoru by každodenně měly u člověka převažovat pocity příjemnější nad těmi, které jsou subjektivně hodnoceny jako nepříjemné.

1.2 Socializace a estetika

Vše, co vnímáme a hodnotíme kolem sebe každý den, je úzce spjato z mého pohledu se socializací jedince ve společnosti.

Budeme-li se držet odborného textu, pak socializace vede k postupné přeměně člověka z biologické bytosti v bytost lidskou, a to vlivem sociálního prostředí, hry a práce.

Socializace osobnosti je proces učení, v němž si člověk osvojuje (internalizuje) určitý systém poznatků, norem a hodnot, jež mu umožňují začlenit se do určité společnosti a aktivně se účastnit společenského života. **Morálními aspekty socializace se zabývá etika.**

Socializace tedy v podstatě zahrnuje:

- vývoj **sociální empatie**, adaptability a reaktivity, tj. citově více či méně podbarvených a diferencovaných vztahů k lidem i k sobě;
- vývoj **sociální kontroly**, tj. kontroly chování podle norem, příkazů, pravidel a zákonů dané společnosti a sebekontroly
- učení se postojům a sociálním rolím a **sebemonitorování**, t.j. osvojování si chování, které je od jedince očekáváno ostatními členy společnosti, a to vzhledem k jeho věku, pohlaví, vzdělání, dané situaci atd. (Kohoutek, Rudolf. Sociální psychologie. Institut mezioborových studií Brno: 2004, s.5-7)

Z uvedeného jasně vyplývá, jak těsně souvisí proces socializace s estetikou. *Na základě citů rozčleňujeme naše vztahy ke všemu, co jsme schopni současně vnímat.* Veškeré normy chování i pravidla společnosti nemohly vzniknout jinak, než na základě pocitového vnímání a hodnocení skutečností. Jen tak jsme byli schopni určit, co je správné a působí na nás lidsky. Také sociální role jsou pocitovány a hodnoceny. Je však pravdou, že hlubší vzdělání v souvislosti s většími obzory jedince napomáhají lepšímu estetickému chápání světa.

1.3 Krásno jako tradiční předmět estetiky

Velmi často bývala estetika vymezována jako *nauka o krásnu*. Kategorie krásna měla a má v estetice význačnou úlohu, přesto však je nutno považovat vymezení estetiky jako nauky o krásnu za zúžené. Názorně se o tom můžeme přesvědčit jak v módě, tak i v umění, především v umění 20. století.

Moderní umění často záměrně rozšiřuje náš duchovní svět tím, že nás burcuje šokem, drsnou pravdou, záměrnou ošklivostí, nepředvídaností, drastičností. Tím rozbíjí strnulé představy o kráse a o našem místě ve světě.

Tyto neustálé dialektické negace minulého i stávajícího jsou v umění nutné, ačkoli někdy zabíhají do jednostrannosti, mechanických negací či do slepé uličky.

Jde většinou o volbu různých uměleckých prostředků a postupů, které ještě nezaručují ani uměleckou kvalitu díla, ani jeho kvalitu ideovou; velmi podstatně se však dotýkají našich zážitků. *Zdaleka není vzbuzován jen zážitek krásna.*

V každém případě se zde však realizuje estetické osvojování světa, které je vícerozměrné a nevyčerpává se jen hlediskem krásy. (Jůzl, M. Prokop, D. Úvod do estetiky. Panorama Praha: s. 18-19, ISBN 80 – 7038 – 051 – 9)

Velmi tedy *nesouhlasím* s tím, že *drastičnost a drsná pravda v uměleckém pojetí jsou* někdy nezbytné nebo *nutné*. Myslím, že otupují mysl a tvořivý proces se tím jednoduše zastavuje, a to i na dlouhou dobu. Řekla bych, že takovéto „ umění“ duchovní svět jedince paralyzuje, přičemž rozvíjet by se měl po celý život. Uvedu proto příklad zcela praktický, kterého se právě v únoru tohoto roku účastnila jedna třída druhého stupně základní školy, kde pracuji.

Jelikož jsem zastupující učitelka hudební výchovy v jedné osmé třídě už delší dobu, tak si žáci začali myslet, že jde o úplně zbytečnou hodinu a podle toho se také snažili vyrušovat velmi nevkusným způsobem. Dá se říci, že mi vlastně znemožňovali cokoliv je naučit. Musela jsem najít rychle řešení.

Abych upoutala jejich pozornost a odbourala zároveň jejich zřejmou agresivitu, vzpomněla jsem si na svátek spojený s vodou z tzv. Vedických dob. Jde o dobu dávno minulou, ale důležitý je obřad sám. Začala jsem jim vyprávět.

Stávalo se, že tehdy jedna nebo více dívek si nenašly milovaného v rodné osadě. Proto v určený den šly dívky k řece. U říčního zálivu spustily na vodu nevelký vorek. Po krajích byl ozdobený girlandou z květin. Doprostřed postavily nevelký džbáněček s nápojem – moštem nebo vínem. Džbáněček obkládaly ovocem. Připravovat nápoj měla dívka sama a ovoce měla utrhnout ze stromů, jež vlastnoručně sázela v rodové zahradě. Jako poslední se na vorek stavěla malinká lampička.

Kolem hranice, hořící na břehu, dívky tančily svůj chorovod a zpívaly píseň o milovaném, kterého zatím neznaly.

Potom vzaly z ohně hořící větvičky a zapálily lampu. Popostrkovaly své vory ze zátoky řeky tam, kde se jich zmocnil proud a opatrně nesl neznámé dále řeky. Dívčí pohledy provázely vory a narůstal v nich radostný cit neznámo ke komu. Dívčí vory pluly v určité dny, o kterých se vědělo. Čekali na ně mládenci ze vzdálenějších osad. Když uviděli světla, nořili se do vody a vybírali ten vor, který se jim zalíbil.

Ochutnali ovoce, napili se moštu a vyráželi najít osadu, kde žila jejich budoucí milá. Bezpečně poznali sad i strom, ze kterého ochutnali ovoce a do dívky, která posílala vorek, se určitě zamilovali.

(Megre, Vladimír.Rodová kniha.1. vyd. Praha: Finidr, s.r.o. 2002, s.126-128.)

Tento příběh zabral, protože v dětech probudil jasné představy popisované situace, dokázaly se vžít do dávné minulosti. Není těžké si představit sebe na místě dívek a mládenců a vyhodnotit právě slyšené. Agresivita zmizela, poněvadž děti ve své podstatě útočné nejsou, ale ovlivňování okolního světa ano. Takovýchto chvil v jejich životě by mělo být co nejvíce, aby proces jejich socializace probíhal v interakci s estetickými prožitky.

2. Estetická výchova

Jedním ze stěžejních úkolů ve školství je vytvořit z našich převážně vzdělávajících škol výchovné instituce, které by účinně přispívaly k všestranné výchově nové generace.

Výchova člověka, rozvíjející harmonicky intelektuální, citovou i volní stránku osobnosti, není myslitelná bez výchovy estetické. Správně zaměřená estetická výchova se stává významným činitelem, podporujícím další rozvoj kultury i uplatnění estetických zřetelů v celém životě společnosti.

Základní filozofickou otázkou estetiky je: „*Co je krásné?*“ Odpověď se hledá již dva tisíce let. Pojem krásy je sice hluboce zakotven ve vědomí člověka, ale jeho objektivní definice je nesnadná z mnoha příčin. Krásu totiž postihujeme citem a její přítomnost nacházíme v nejrůznějších objektech a jevech.

Současné pedagogické tendence estetické výchovy jsou založeny na předpokladu, že estetický a umělecký postoj člověka je vytvářen převážně výchovným působením. Dominující vliv při utváření těchto postojů dětí a mládeže má škola; současně však nelze opomíjet i vliv jiných činitelů, kteří zprostředkovávají člověku kulturní podněty; tyto prostředky charakterizují život civilizovaných společností druhé poloviny 20. století.(Čulík, František. Estetická výchova na základní a střední škole. 1. vyd. Olomouc, Přírodovědecká fakulta UP, 1990, s.7, s.8.)

2.1 Život jedince estetikou nedotčený

Je-li faktem, že estetický a umělecký postoj člověka je určitě vytvářen převážně výchovným působením, tak se musíme zamyslet nad tím, ***kdo naše děti vychovává***. Já sama bych se velmi přimlouvala za to, aby malé děti mohli vychovávat pouze rodiče a eliminovala bych vliv mateřských škol a základních škol prvního stupně.

Malé dítě ráno vstává, jde do předškolního zařízení, později na první stupeň základní školy. Nechci zlehčovat dobrou práci pedagogů v těchto zařízeních, ale pokud je pravda, že základy estetického vnímání jsou jedinci vštěpovány přes city – tedy jakési hodnocení všeho, s čím se setkáváme v každodenní realitě – pak si myslím, že jedině rodiče, se kterými má dítě nejužší citovou vazbu, toho mohou být nejlépe schopni a ***předávat svým vlastním příkladem své hodnotící postoje dítěti***. To ale nemohou udělat, jestliže jsou s vlastním dítětem jen několik hodin týdně, během kterých musí dítěti opatřit jídlo, postarat se o jeho hygienu, připravit ho na další den, případně mu pomoci s úkoly a učením.

Neberu zde v potaz děti, které se intenzivně zabývají sportem, uměleckou zájmovou činností nebo jinou zábavnou denní aktivitou. Tyto děti nemají sice čas zlobit, ale jsou často velmi jednostranně motivované a chybí jim vícerozměrný rozhled.

Jsem sama pedagog a vidím na dětech, jak jim ve škole ***schází citové zázemí***, pohlazení. Je jedno, jestli se jedná o dítě z prvního stupně nebo žáka z deváté třídy. Děti jednoduše citově strádají a výchovný pracovník jim nemůže nahradit veškerou lásku, kterou by rodiče měli být schopni předat svým dětem.

Budu-li mluvit za sebe, tak s porozuměním s dětmi nemám vůbec žádný problém. Chtějí být v mé blízkosti a když máme hodinu hudební výchovy a vyzvu je, aby se sesedly kolem klavíru, tak někdy nemám ani dost prostoru pro obě ruce ke hře na nástroj. Je evidentní, že ***jejich citové a emoční vazby jsou víceméně nefunkční***.

Není to poznat jen z neverbální komunikace, ale samy děti se mi neustále svěřují se svými názory, postoji nebo citovými problémy. Z toho lze bezpečně poznat, kolik je jich estetikou nedotčených, kolik z nich má rybní pohled na vztahy, kolik z nich nemá žádného koníčka nebo zájem. Jejich duchovní život je obehnán počítačovou virtuální realitou a jejich city a náhledy na partnerský život jsou nebezpečně zjednodušené.

Dnes už není výjimkou, že teprve žáci šestých tříd mají své sexuální zkušenosti a mluví o nich dostatečně jasně a otevřeně, aby bylo možné poznat, jak se dívají na intimní život. Nemají moc kde brát příklady, jelikož rodiče nemají čas na systematickou citovou výchovu, která by se také zaměřila na estetický prvek mezilidských vztahů, na krásno v komunikaci dvou blízkých lidí.

Kam tedy skutečně vede život jedince, který je estetikou téměř nedotčen? Takový člověk nebude schopen založit vyrovnaný partnerský vztah a ani nedokáže předat svým dětem základní etické a estetické životní postoje a historie se bude opakovat. Je možné nebo téměř jisté, že si nedostatky v prožívání krásna bude nahrazovat jinými prostředky a nezdědka může skončit na šikmé ploše, což ovšem není tématem této bakalářské práce.

2.2 Působení estetiky na všechny složky osobnosti

Cílem estetické výchovy *je dosáhnout toho, aby měl člověk rozvinutý estetický vztah ke skutečnosti.* Tento vztah se projevuje v práci a v přírodě, schopnosti krásno prožívat, snahou o tvorbu, iniciativním vystupováním proti nepěknému a nevkusnému, úsilím o rozmnožování krásy ve veřejném i osobním životě.

Estetická výchova zahrnuje *několik úkolů:*

- získávat vědomosti o umění
- rozvíjet estetické vnímání krásy
- kultivovat schopnost prožívat umění v přírodě, v práci, ve veřejném i osobním životě
- rozvíjet umělecké schopnosti a dovednosti
- rozvíjet kulturní návyky a kulturní chování i schopnost a potřebu vidět krásu v každodenním životě a práci

Estetickou výchovu chápeme jako cílevědomý a systematický proces, v němž vycházíme od vnímání, chápání a prožívání uměleckých děl a estetické stránky přírody a života.

Vedeme děti a mládež k tvůrčí činnosti a zušlechťujeme všechny složky jejich osobnosti. (Čulík, František. Estetická výchova na základní a střední škole. 1. vyd. Olomouc, Přírodovědecká fakulta UP,1990, s. 12, s. 13.)

Jestliže estetická výchova působí na všechny složky osobnosti každého jedince v souvislosti s jeho kulturními návyky a kulturním chováním, pak možná stojí za úvahu, že i *způsob zrození člověka je součástí estetického vnímání světa.* Myslím si, že i zde by mělo jít o tvůrčí proces, iniciativní a cílevědomé plánování. Jelikož jsem objevila v literatuře jiný náhled na kulturu početí dítěte, ráda se s vámi o tento nový pohled na věc podělím. Činím tak také proto, že zde vidím přímou souvislost se stěžejními úkoly estetické výchovy dětí a mládeže nové generace.

Mám také pocit, že následující názor se týká i jádra problému mé bakalářské práce, kde se ptám, je-li možno ovlivnit pozitivně socializaci dítěte na základě včlenění estetiky do jeho života.

Výchova dětí je především výchova sebe sama. To, co předchází narození, lidé podceňují. Člověk se z velké části formuje ještě před narozením na svět. A jeho výchova má probíhat ve spojení s celým vesmírem.

Rodiče mají poskytnout svému stvoření tři první aspekty bytí. Prvnímu bodu narození člověka se říká **rodičovská mysl**. Ať si připomene každý, kdo se teď nazývá rodič, kdy a jakým v myšlenkách zamýšlel své dítě. Co mu předurčoval? Toto období ještě před početím dítěte je důležitou, možná, že i hlavní součástí výchovy člověka.

Představte si jinou situaci. Oba rodiče s myšlenkou na své budoucí dítě budují nový dům a představují si, jak na tom místě bude šťastný jejich syn nebo dcera. Zasazením rodového stromu budoucí rodiče určí první bod a přivolají pomoc planet při budoucím stvoření. Je důležitý a potřebný. Toto místo – nevelká část půdy s vlastním domem, sadem a vysazenými stromy – můžeme nazvat Prostorem Lásky.

Druhý bod nebo spíš aspekt lidského bytí, se zrodí, když na tom místě s myšlenkami na dítě dvě těla splynou v jedno. Zde se jedná o druhou etapu, kterou můžeme nazvat kulturou početí. Jde o fyzické sblížení, kde však tělesné uspokojení není cílem. Snaha a cíl jsou jiné – dítě. Podstatným v této události nebude spojení dvou fyzických těl, ale něco nezměrně většího: **splynutí dvou myšlenek v jedno**. Ještě přesněji: splynutí dvou komplexů citů v jedno. Dosažené pocity a prožitek z tvoření budou značně převyšovat jakékoliv jiné tělesné sblížení. Jedinečný příjemný stav může a bude trvat měsíce, dokonce i roky. To znamená, že muž, který jednou něco takového pocítí, nebude mít přání být nevěrný své manželce. Právě od tohoto okamžiku se začíná formovat šťastná rodina.

Pak se má na tom místě žena, která počala dítě, zdržovat devět měsíců. Zde ji nic nebude vyrušovat, bude prožívat radost a příjemné pocity.

Třetí bod neboli aspekt se zrodí tehdy, když se porod uskuteční na tom místě, na kterém bylo počato dítě. A otec má být u toho. Za těchto podmínek narozené dítě dostává nával energie, kterou nemají děti narozené tradičním způsobem, přesněji, náhodným způsobem. Proto i psychický stav takto narozených dětí se bude významně lišit.

A ještě poslední úvaha. **Který člověk by se chtěl objevit na světě jako důsledek tělesného potěšení? Každý by chtěl být stvořen velkým návalem lásky, touhou ke stvoření.** (Megre, Vladimír. Stvoření. 1. vyd. Praha: Finidr, s.r.o, 2002, s. 172-176; Megre, Vladimír. Rodová kniha. 1. vyd. Praha: Finidr, s.r.o, 2004, s. 13-22)

Jak tak dále uvažuji, potom si opravdu myslím, že způsob zrození je součástí estetického vnímání světa a patří ke kulturním návykům a kulturnímu chování.

Kolem sebe vidíme mnoho případů, které ukazují na náhodné nebo nechtěné početí dětí, které stále častěji končí v kojeneckých ústavech, baby boxech nebo dětských domovech. To celkově ukazuje na stav společnosti, ve které všichni žijeme a hodnotíme to, co prožíváme a vidíme. Není zrovna povzbuzující, že si nepromýšlíme vše více dopředu a nepoužíváme více estetického citění v každodenním životě. Myslím však, že budoucnost nemusí být nutně špatná, a že etika a estetika najdou místo v životě většiny lidí.

2.3 Vztah jedince k estetické výchově

Je čas věnovat se údobí, *kdy je dítě nejvyvinutější pro začátek apelace na nenásilný rozvoj estetického citění.*

Normální růst a vývoj dítěte podmiňuje dobrý zdravotní stav rodičů, (bez genetické zátěže fyzické či psychické), zdárný průběh těhotenství, porodu a novorozeneckého období (bez rizikových faktorů), úplná harmonická rodina, dobrá socioekonomická, psychosociální a kulturní úroveň; výchovná připravenost rodičů a uvědomělé a láskyplné poskytování adekvátní péče.

Vývojové zákonitosti platí pro všechny jedince stejně pouze v hrubých obrysech. Konkrétní individuální vývoj každého člověka je však jedinečný a neopakovatelný.

Proto také neexistují na světě dva lidé zcela stejní, totožní ve svých biopsychosociálních vlastnostech. Člověk není určován prostředím mechanicky, není pasivním elementem, nýbrž aktivně do prostředí zasahuje.

Volí si (vědomě či nevědomě) z prostředí ty prvky, které optimálně vyhovují jeho vnitřnímu založení. Lidský vývoj v sobě zahrnuje tělesnou i duševní (psychickou) stránku; mezi somatickým a psychickým vývojem panuje zákonitý vztah.(Kohoutek, Rudolf. Vývojová psychologie. 2. vyd. IMS Brno, 2003, s.4-6)

Pokud se budeme zabývat vývojovými stádii lidského života a obdobím, kdy je možné nenásilně začít rozvíjet estetické citění, pak dle literatury jde již o období kojeneckého věku.

Počátkem třetího měsíce můžeme již působit i na **rozvoj estetického vnímání** dítěte. Prostředí, ve kterém se dítě zdržuje, by mělo být vhodně barevně voleno. S celým vývojem dítěte úzce souvisí hra. *První hračkou* dítěte je chrastítko, které s oblibou dává do úst, jako ostatně všechny předměty, které má na dosah. Dítě totiž všechny předměty ústy ohmatává, dokonaleji je poznává. Rodiče často zabraňují dítěti v tomto způsobu hry, ale není to správné. (Kohoutek, Rudolf. Vývojová psychologie. 2. vyd. IMS Brno, 2003, s. 21)

V dnešní době se objevuje mnoho publikací v různé odborné i odborné literatuře, které zastávají názor, že začínat s jakýmkoliv ovlivňujícími aktivitami stran dítěte je možné již v prenatalním stádiu. Je to i můj názor. Pokud se ale vrátím ke způsobu zrození člověka, pak je mi jasné, že pro mě osobně začíná jakýmkoliv estetický vliv na dítě již před jeho narozením.

3. Metody estetiky z hlediska zdroje poznání

Jsou v současné pedagogice nejčastější. Zdrojem poznání je živé slovo, kniha nebo přímá zkušenost. Jsou charakteristické pro esteticko výchovnou práci.

- **Výklad** je výchozí metodou podání látky ve všech složkách vzdělávacího procesu. Jeho charakter i délka závisí na oboru, tématu, věku žáků, věku účastníků. Má různé formy: vypravování, populárně nebo odborně vědecký, umělecké líčení, popis. Měl by být aktivní, názorný, uvědomělý, přirozený a plánovitý. Specifickým typem výkladu je v estetické výchově **umělecké líčení, barvitý popis a průvodní slovo**.
- **Rozhovor** je verbální metoda ve formě otázek a odpovědí. Používá se při podávání nové látky, při upevňování a procvičování vědomostí, či dovedností. Rozlišujeme rozhovor **katechetický** a **heuristický**. Podstatou katechetického rozhovoru jsou otázky týkající se látky již probrané. V heuristickém rozhovoru klade pedagog otázky, na které žáci dosud nepoznali odpověď.
- **Práce s knihou** je metoda, jejíž úkolem je naučit žáky samostatně čerpat poučení i podněty z knih, naučit je techniku čtení a studium knih odborné povahy. Používá se **čtení s výkladem** a **samostatná práce s knihou**. Čtení s knihou má naučit žáky proniknout k logické osnově textu a je průpravnou metodou k samostatné četbě žáků, která naučí žáky samostatně studovat. Práce s knihou má své specifické poslání v literární výchově, ve které je kniha nejen zdrojem informací o estetických nebo uměleckých jevech, ale vlastním zdrojem estetických prožitků. (Jůva, Vladimír. Estetická výchova a všestranný rozvoj osobnosti. In Sborník příspěvků...Praha: Akademia, 1987, s. 109-113.)

Zaměřila bych se na heuristický rozhovor, jelikož mi připadá doslova úžasný. Mám s touto metodou vynikající zkušenosti. Moje práce na základní škole zahrnuje kromě práce asistentky pedagoga také velmi časté suplování za kolegy, kteří nejsou přítomni z důvodu nemoci.

Proto jsem také mohla prakticky proniknout do všech předmětů, které se na ZŠ vyučují, ať už jde o matematiku, zeměpis, chemii, přírodopis, český jazyk, občanskou a rodinnou výchovu nebo třeba zeměpis.

Byla a je to pro mě dobrá příležitost, jak si vyzkoušet svoje pedagogické nebo zároveň didaktické schopnosti. Jako příklad uvedu vyučovací hodinu fyziky v jedné osmé třídě, kde žáci měli pochopit *proces tepelné výměny*.

Učební látka se týkala prvního termodynamického zákona, respektive fyzikálního *zákona zachování energie*. Šlo o případ, kdy dodané teplo může zvýšit vnitřní energii systému nebo se spotřebovat na práci systému. Neexistuje tedy tepelný stroj, který by porušoval zákon zachování energie a vykonával trvale a cyklicky mechanickou práci bez přísunu energie (perpetuum mobile).

Podstatou je, že zákon zachování energie říká, že energii nelze vyrobit ani zničit, ale pouze ji přeměnit na jiný druh energie. ([http:// cs. Wikipeda.org / wiki/ kategorie: Fyzikální zákony- Wikipedie, otevřená encyklopedie](http://cs.wikipedia.org/wiki/kategorie:Fyzikální_zákony))

Tak jak byl tento fyzikální zákon právě popsán může vypadat pro žáka osmé třídy velmi složitě, ale při použití heuristické metody překážky mizí.

Kladla jsem žákům jednoduché otázky z každodenního života, které je nepřímou dovedly k podstatě problému, který se řešil. Pro názornost některé uvádím:

- ❖ Vaříte si sami čaj?
- ❖ Co se děje s vodou při tomto procesu?
- ❖ Za jak dlouhou dobu si můžeš sáhnout na varnou konvici a proč?
- ❖ Co se děje s nádobou, do které liješ vodu na čaj?

Na všechny otázky si žáci odpověděli sami a dokázali uvést i jiné, například humorné situace, kdy tento fyzikální proces můžeme pozorovat. Zápis učební látky a pouček k tématu přitom nebyl podstatný.

Stran ukázky vyučovací hodiny bych ráda konstatovala, že komunikace s těmito žáky se dle mého názoru dostala do estetické roviny. Na tento fakt ukazuje obzvláště to, že humor navodil příjemnou atmosféru, ve které se žákům bez vnějších tlaků od mé osoby začala zrychlovat mysl, poněvadž použili svoji představivost a proces učení se tak zjednodušil. Nešlo už o učební látku fyziky, ale o sám každodenní život, posloužení druhému pro pobavení se a sdílení různých názorů. Myslím tedy, že *proces socializace je možno* takto *příznivě ovlivňovat*.

3.1 Cíle estetické výchovy

Na základě srovnávací analýzy českých i zahraničních koncepcí estetické výchovy můžeme shrnout *hlavní cíle estetické výchovy* do několika skupin:

- **Systematicky rozvíjet estetické vnímání, chápání, citové prožívání či hodnocení.** Umělecká díla mohou obohatit poznání a citový život jedince tehdy, dovede-li je pozorně a správně vnímat. Vyvolá adekvátní citovou odezvu a jedinec k němu zaujímá hodnotící postoj. Obdobně také v mimoumělecké oblasti je třeba vést jedince k tomu, aby si všímal estetických hodnot přírody, prostředí a celého života.
- **Seznámit s vybranými uměleckými díly národní i světové kultury.** Estetický rozvoj jedince probíhá za neustálého živého styku s díly literárními, výtvarnými, hudebními, dramatickými, filmovými nebo tanečními. Na jejich uměleckých kvalitách závisí, zda jedince upoutají, zda obohatí jeho poznání i citovou zkušenost a zda ovlivní jeho umělecký vkus.
- **Rozvíjet tvořivost v oblasti všech druhů umění,** tj. v oblasti umění *slovesného* (výrazně číst, recitovat, dramatizovat, vyprávět, literárně tvořit), *výtvarného* (kreslit, malovat, modelovat, konstruovat), *hudebního* (zpívat, hrát na nástroj, komponovat), *tanečního* ad. Nejvýznamnější moment představuje **rozvoj tvořivosti jedince**, ve kterém se často vidí ústřední cíl estetické výchovy. Jedinec se nejlépe zmocňuje skutečnosti vlastní činností.
- **Estetickými podněty rozvíjet hodnotovou orientaci jedince, zušlechtovat jeho myšlení, citění a chování.** Jde o cíl obecný, který estetická výchova zapojuje do komplexního výchovného záměru, aby se tak mohla rozvíjet mnohostranná osobnost.

Stykem s uměním a krásou vedeme jedince současně k postižení estetické hodnoty v lidském jednání a vystupování, k úpravě prostředí i vlastní osoby. Pěstujeme u něho potřebu pečovat o osobní kulturu, o kulturu mezilidských vztahů i o kulturu životního prostředí. (Jůva, Vladimír. Estetická výchova. In Sborník příspěvků...Brno: Paido, 1995, s. 40-41.)

Uvedu další z příkladů tvořivého procesu v oblasti umění. Konkrétní použití bylo možné vyzkoušet v hodině rodinné výchovy žáků sedmé třídy. Dále tedy z literárního zdroje, který s úspěchem používám v praxi. Jedná se o pradávno hru s názvem „ *Častuška-govoruška*“.

Tato pradávna hra je mnohem složitější než ostatní. Dnešní častušky, které teď ještě zpívají lidé, pocházejí z ní.

Dvě řady se postavily proti sobě. Jednu vytvořili mladí chlapci a druhou děvčata. Dívka, jež stála v řadě jako poslední, věnovala poslednímu mladíkovi v chlapecké řadě *častušku – čtyřverší*. Přitom ještě tancovala. Po ukončení častušky ostatní dívky rychle dvakrát zadupaly a třikrát zatleskaly. A pokud mladík, jenž stál proti ní, nestihl za tuto dobu vymyslet nebo najít ve své paměti trefnou odpověď, dívka již zpívala častušku dalšímu z chlapecké řady.

Pokud mladý muž včas našel trefnou odpověď, rozhovor pomocí častušek mezi nimi pokračoval. Ale to se stávalo zřídka. I když mladí Vedrusové znali mnoho veršů, za tak krátkou dobu přece ne každý dokázal vymyslet náležitou odpověď, tím spíše, že tleskající a dupající soupeři se mu v tom snažili všelijak zabránit. (Megre, Vladimír. *Nová civilizace*. 1. vyd. Praha: Finidr,s.r.o., 2005, s.108,s.109.)

Tato starodávna hra okamžitě zaujala nejen děvčata, ale také chlapce, což se běžně nestává. Většinou nic proti pohybu nebo tanci nenamítají jen dívky. Bylo samozřejmě třeba trochu poupravit tuto hru na dnešní poměry a děti motivovat. Chtěla jsem, aby si vzpomněly na pohádku Mrazík , kde se podobné častušky dochovaly. Potom jsme mohli přistoupit k realizaci. Dupání a tleskání žáci pochopili po krátké chvíli a ještě nedokonalé veršovánky také zkoušeli.

Podstatné nebylo, jak jim jde nebo nejde veršování, ale něco jiného. Pochopili, že se tímto způsobem kdysi v dávných časech mohli najít dva lidé, kteří si byli sympatičtí a chtěli se sobě dvořit. Neméně důležitý je fakt, že takto dívky nebo chlapci mohli rychle otestovat inteligenci svého protějšku, jeho pohotovost, sebevědomí a jiné vhodné vlastnosti. Tato hra byla také náležitě výmluvným protikladem dnešního seznamování mladých lidí a způsobu, jakým začínáme tvořit pár.

To, že děti hra zaujala, jsem pochopila tehdy, když chtěly každou následující hodinu hru opakovat. Myslím, že je možné říci, že když rodiče a vychovatelé budou *vědomě* a koordinovaně postupovat ve výchově, nastoupí generace, která si bude vážit sebe a prostředí, ve kterém žije.

3.2 Oblasti estetické výchovy

3.2.1 Výchova mravní

Výchova mravní se podílí na utváření etického vztahu ke skutečnosti. Mravní výchova napomáhá jedinci najít řád v sobě samém a integrovat se do společnosti. Poznáváním práv a povinností se rozvíjí odpovědnost, ohleduplnost, kultivují se obecné lidské postoje. (Horká, Hana. Ekologická výchova na 1. stupni základní školy. 1. vyd. Brno: 1994, Masarykova univerzita v Brně, s.18-19.)

Z hlediska mravního je tedy nutné, aby člověk při interakci s jinými lidmi vždy myslel, hodnotil, chtěl a jednal. Rozvoj volní stránky, citů a charakteru je velmi aktuální v dnešní tvrdé době. Do výchovy k lidství můžeme zařadit úctu k sobě a druhým lidem, skromnost, solidaritu, sounáležitost, odpor k agresivitě a nesnášenlivosti.

Osobně si myslím, že asi nebude náhodné, že se lidé rozličných kultur učí stejným základním hodnotám. Není třeba vynalézat nové. Je naší rodičovskou povinností předat dětem to, čemu jsme se naučili sami a prověřili v průběhu života. Jinak by naše civilizace mohla začít připomínat úpadek starověkého Říma nebo zánik Atlantidy.

Dětem je rozhodně třeba vštěpovat morální hodnoty. Zapomeňme na uvolněnou výchovu, veďme děti morálně nyní a začněme doma u těch svých. Neptejme se, kdo to má dělat. Nejsou žádná univerzální pravidla, vyjma jediného. ***Jde o výchovu sebe sama***. Měli bychom také použít cit, instinkt a vlastní zkušenosti. Je jasné, že nelze něco jiného prezentovat a něco jiného dělat. Názorné a praktické je použití „ hraní rolí“ (metoda inscenační) jako analogie života (Komenský) nebo jiné odborné metody – - simulační, situační či diskusní. Upozorňuji, že dítě kteréhokoliv věku je zdatným sekundantem během diskuse. Velmi doporučuji humor a zlehčení situace. Váš dětský protivník rychle pochopí, jak to myslíte a uvěří vám. Takto můžeme dovést vychovávaného k poctivosti, odvaze, samostatnosti, sebekázi, respektu, úctě a jiným žádoucím vlastnostem.

Nemyslím, že by socializace dítěte takto vedeného byla jednoduchá, ale ***průnik estetiky do jeho života jej může ochránit před mnohými nebezpečími***. Jestliže se naučí všechny nové podněty hodnotit z hlediska skromnosti, sounáležitosti a odporu k agresivitě, pak ho jeho mravní principy budou provázet po celý život. V případě jakéhokoliv problému však musí mít nejméně jednu osobu, které se může svěřit.

3.2.2 Výchova tělesná

Výchova tělesná by měla dbát na uplatňování zdravotních a hygienických zřetelů při osvojování dovedností a návyků soustavné péče o zdraví. TV přirozeně pečuje o tělesné i duševní zdraví, zdatnost, znalosti a návyky ze zdravotní výchovy a hygieny. (Horká, Hana. Ekologická výchova na 1. stupni základní školy. 1. vyd. Brno: 1994, Masarykova univerzita v Brně, s.23.)

To vše má mít na paměti učitel, který děti vede v TV od základů pohybových dovedností až po složitější tělesná cvičení, k lásce k pohybu, případně ke sportu. Proto by TV měla být pestrou směsicí pohybové kultury – od prostých cvičení, tance, pohybových her až k náročnějšímu tréninku s různými tělocvičnými nářadím.

Nejlepší průpravou k pohybu je prostor v přírodě, k čemuž mají dnešní osnovy na ZŠ stále daleko. Zde se tedy musíme spoléhat na rodinu, která by děti měla naučit zdravému tělesnému cvičení v přirozeném prostředí pro lidské tělo, což příroda jistě splňuje. Nabízí přirozenou souvislost s estetikou, poněvadž lidské tělo vystavené pravidelné zátěži pohybu je esteticky příjemné na pohled.

Jak získáme děti pro pravidelný pohyb? Tam, kde je cíl, musí existovat také cesta. Pokud má učitel vnitřní motivaci, hledá si svou cestu sám.

Přes svoji osobnost tak může vzbudit zájem u svých svěřenců a podaří se mu získat děti pro pravidelný pohyb. Nejde o vytvoření stereotypu v každé jednotlivé hodině, právě naopak. Jde o to, aby TV děti bavila. To neznamená, že nemohou cvičit to, co je nutné a prospěšné. Jde jen o formu, jakou se různé cviky nebo aktivity podávají a o využití všech prostředků.

Proto zařadíme do vyučovací hodiny co největší množství pohybových her s použitím maximálního počtu nářadí. Zapojit se mají všichni zúčastnění. Je dobré použít soutěže štafetového typu, zařadit gymnastiku, akrobacii, hrazdu, soustavu beden, trampolínu, využívat manipulaci s míčem, trénovat základní návyky při házení a chytání.

Velmi důležitým prostředkem je rozcvička. Nemusí být dlouhá, ale jejím účelem je protáhnout a zahřát svalstvo. Její nezařazení může vést až k úrazům.

Jak souvisí estetika s TV? Jde o ladnost pohybu, jeho krásu a důležitost. Nabízí se zde prvky jógy, taneční kroky, břišní tance, aerobic, prvky z východoasijských bojových umění a jiné. Lze vybrat tak, aby si na své přišli jak chlapani, tak dívky. ***Pohybovým cílem v kontextu s estetikou*** je rozvoj schopností zaměřených na obratnost, rychlost a prostorovou orientaci.

Také cvičence vedeme ke správnému držení těla a správným hygienickým návykům. To vše se odrazí ve zvýšeném sebevědomí jedince a ve správném náhledu na vlastní osobnost.

Zkusím opět vlastní příklad z praxe. Učila jsem dívčí část sedmé třídy tělesnou výchovu. Je tam jedna dívka s vysokým sebevědomím, pravý vůdčí typ, jako v každém kolektivu. Naproti tomu její opak, tedy dívka, která si nevěří a aktivity s míčem jí tehdy vůbec nešly.

Situace uzrála k tomu, že se stala obětí hlavně slovní šikany ze strany vůdčí dívky. Nikdo ji tedy nechtěl do kolektivu při hře a všichni se víceméně přikláněli na stranu té, které míčové hry šly nejlépe. V několika hodinách jsem se tedy věnovala té slabší a učila jsem ji získat sebevědomí při práci s míčem, zatímco ostatní trénovaly v malých skupinách něco jiného.

Podarilo se mi dívku přesvědčit, že se míče bát nemusí a naučila jsem ji základy chytání míče. Něco jiného však bylo důležitější. Ostatní žákyně viděly, že se této jejich slabší soupeřce věnují a pozorovaly nás. Ani tu druhou jsem nenechala jen tak v klidu a vysvětlila jsem jí, že její chování není v žádném případě ukázkou síly, ale naopak. V dalších hodinách už tak nenapadala druhou dívku a ta naopak věděla, kde má zastání.

Tím jsem chtěla naznačit, že život neovlivňovaný estetikou může vést k agresivnímu chování.

3.2.3 Výchova výtvarná

Je to výchova uměním a směřuje k tomu, aby se žák naučil vnímat svět pomocí uměleckého poznání. Pak se lépe orientuje, dokáže hodnotit, zkvalitňovat svoje prostředí a životní styl.

Z výtvarných her můžeme například použít takové, které přirozeně vedou k použití předmětů již nepotřebných a vyhozených. Úkolem dětí bude je vnímat, výtvarně studovat, naskicovat, pořídit obtisky a uspořádat výstavu, kde bude zaznamenán popis historie získaných předmětů. Je též možno vytvořit z nalezených předmětů „objekty“, kterým účastníci hry navracejí život.

Výstava se tak změní v muzeum „obživlých věcí“. S použitím hudebních nahrávek tak výstava získá na zajímavosti a vtipu. (Horká, Hana. Ekologická výchova na 1. stupni základní školy. 1. vyd. Brno:1994, Masarykova univerzita v Brně, s. 43.)

Zvládnou děti těžší výtvarné techniky? Nyní se obrátím opět k lidskému tělu, protože mnoho renesančních umělců – Leonardo da Vinci, Rafael, Botticelli – studovalo a zachycovalo lidskou postavu v jejích ideálních proporcích.

Již v pátém století př.n.l. – před 2 500 lety – napsal Polykleitos pojednání s názvem **Canon**, v němž stanovil následující pravidlo: „ Výška dokonale proporčně vyvážené postavy se musí rovnat sedmi a půl násobku vertikálního rozměru hlavy (Parramón, José.M. Lidské tělo. Praha: Nakladatelství Svojtka a Vašut, 1996, s.8.)

Někdo se může zeptat: „ Co s tím na ZŠ?“ Mluvím z vlastní zkušenosti, když říkám, že se této věty dá dokonale využít. Děti zvládnou vše, pokud jsou správně motivovány. Velmi mě překvapili žáci deváté třídy, kteří měli za úkol jednoduše, silnými liniemi zachytit lidskou postavu v pohybu nebo v tanci. Stačilo podnítit jejich fantazii, pár tahů na tabuli, ukázka z knihy a věděli, co mají dělat.

Výše zmíněná poučka je jakýmsi pravidlem, nám však nepůjde ve vyučování o dokonalost, ale o to, abychom se pokusili. Stačí zachytit drápek a děti začnou tvořit. Myslím, že se dá tato situace vnímat jako důkaz, že ***včleněním estetiky do života dětí je možné ovlivnit pozitivně socializaci dítěte.***

3.2.4 Výchova hudební

Pojem hudba je odvozen z řeckého slova **musiké**, jímž řecký starověk nejprve chápal poezii, hudbu a tanec jako jednotný celek, později hudbu samu. Hudba obsahuje akustický materiál a duchovní myšlenku. Obojí se spojuje do uceleného tvaru. Jelikož se hudba realizuje zvukem, je nejpříměřenější interpretací hudby ***interpretace znějící.***

Smyslový a duchovní prožitek hudby se stupňuje spojením emocí, fantazie a síly zážitku. (Michels, Ulrich. Encyklopedický atlas hudby.Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2000, s.11.)

Jsou děti muzikální? Pokud dítě slyší od rodičů nebo učitelů, že neumí zpívat nebo vydalo falešný tón, může ho to odradit od zpěvu nadlouho, ne-li navždy. Takovou zkušenost jsem udělala namátkovým průzkumem na dvou základních školách, kde jsem dosud sbírala informace. Takto poučená vím, že tudy cesta nevede.

Hudbu lze vnímat všemi smysly, dle vzoru J.A. Komenského, tedy čichem, hmatem, sluchem, tělem, přímým pozorováním. Z velké části jde o rytmus a jeho cítění, naladění se na určitou frekvenci. V indiánských kmenech narozené děti poslouchají zvuk bubínku, který zní v rytmu srdce jejich matky. To znají také australští domorodci. Není tedy náhoda, že čtyřdobý rytmus je oblíbený, protože průměrný tep lidského srdce je 72 tepů za minutu. I západní medicína ví, že když se pacientům pouští hudba v tempu pod šedesát úderů, jejich srdce se zpomalí a oni se zklidní.

Tohoto poznatku chytře využívají obchodní supermarkety, které dopoledne pouští hudbu pomalu, takže zákazník si v klidu nakoupí. K večeru se produkce zrychlí, takže kupující ve zmatku koupí i to, co nepotřebuje. V podstatě všichni jsou muzikální, a tak i tuto informaci lze využít k motivaci v hodině HV. Žáci mohou představovat nakupujícího a za učitelova klavírního doprovodu (možno použít bubny) procvičují rytmus v pomalém nebo rychlém tempu.

Sama v poslední době velmi často bubny a rytmičné nástroje používám. Snažím se tak prolomit bariéru nesmělosti, kterou u žáků pozoruji.

Má hudba léčivé účinky? Nebudu se při snaze najít odpověď na tuto otázku držet odborné literatury. Celkově bych ale řekla, že západní medicína ještě neprokročila k názoru, že ano.

Jak jinak bychom si mohli vysvětlit, že se v čekárnách lékařských ordinací místo příjemné hudby ve snesitelných frekvencích objevuje spíše televize, která bez ustání vysílá reklamní šoty, aby upoutala zákazníky k výběru nepřeborného množství léků. V jiných lékařských ordinacích se můžeme setkat s puštěným rádiem, které bez ustání vysílá stejné písně na stejných frekvencích. Již zmiňované markety mají také svoji strategii a zábavné televizní pořady vysílají kvalitní hudbu jen velmi sporadicky.

Jistou výjimkou dle mé zkušenosti tvoří například soukromá kosmetická zařízení, kde se můžeme setkat s tichou, nevtíravou hudbou, která člověka dobře naladí a určitě nepopudí. Tam je možné se opravdu osvobodit od každodenního shonu a v klidu si vychutnat péči, která je nám věnována. Přitom můžeme pozorovat zklidňující účinky hudby, kterou slyšíme.

Myslím, že celkově hudba v současné době přestává léčit, přestává poskytovat pro tělo důležité frekvence. Není ale dle mého názoru vše ztraceno. Věřím, že znovu objevíme její léčebnou sílu. Mám proto dobré důvody, jelikož vedu hudební kroužek, kde se s dětmi snažím objevovat způsob, jak může příznivě esteticky působit například původní lidová tvorba na náš vnitřní svět.

3.2.5 Hudba –součást historie estetiky

V dějinách výchovy se setkáváme s *různým přístupem* k estetické složce. Vedle pedagogických směrů, které ji staví na čelní místo a vidí v ní významný integrační prvek výchovy, stojí naopak koncepce, ve kterých připadá estetické výchově jen úloha okrajová.

Na půdě antického Řecka vykrytalizovaly ze specifických hospodářských a kulturních podmínek dva základní výchovné systémy: *spartský a aténský*.

Spartská výchova, převážně zaměřená na složku tělesnou, nevyklučovala sice ani aspekty estetické, avšak estetická výchova byla zcela podřízena hlavnímu cíli – přípravě fyzicky zdatného bojovníka. Hudba, zpěv a tanec měly především posilovat statečnost a ukázněnost.

Jádrem estetické výchovy byla v *antickém Řecku* výchova hudební. Již *pythagorovci* zdůrazňovali úlohu hudebního umění ve výchově, v hudbě spatřovali nejadekvátnější formu vyjádření světové harmonie a vyzvedali její účinek etický.

PLATÓN (427 – 348) vidí v hudbě jeden ze základních prostředků rozvoje občanských ctností. Ukazuje sílu působení hudby na jedince a rozebírá možnosti jejího vlivu kladného a záporného. Uvažuje o etickém významu rytmů, tónin, nástrojů a požaduje uvážlivý výběr uměleckých děl.

Nová ekonomická, sociální i politická situace v epoše *helenismu* se odrazila i v novém přístupu k estetickovýchovné problematice. *CICERO*, *SENECA* i *MARCUS AURELIUS* shodně vidí v hudbě činitele, který odvádí člověka od filozofie, jediného to zaměstnání důstojného svobodné osobnosti.

Feudální systém *středověku*, nízká hospodářská i kulturní úroveň, jakož i supranaturalistická orientace středověké společnosti nebyly celkově příznivé pro rozvoj umění a estetické výchovy. Umění bylo postaveno do služeb církve.

S novým rozmachem estetické výchovy se setkáváme za *renesance ve* 14. – 16. století. Inspirovaná antickou renesance znovu vystupuje s ideou harmonické osobnosti, rozvinuté tělesně i duševně.

Idea harmonického rozvoje osobnosti charakterizuje i největší pedagogickou syntézu 17. století vytvořenou v díle *JANA AMOSE KOMENSKÉHO* (1592 – 1670). Požadavek rozvíjet „ *všechny ve všem všestranně*“ (omnes omnia omnino) se táhne jako červená nit všemi jeho pedagogickými spisy od *Velké didaktiky* až po *Vševýchovu*. Již prostředí školy a její okolí má působit esteticky.

„ Škola sama má být místo příjemné, vábící uvnitř i vně oči. Uvnitř budiž světlý, čistý pokoj, ozdobený všude obrazy... Venku pak budiž u školy nejen volné místo k procházkám a společným hrám, nýbrž i nějaká zahrada, do níž by byli časem žáci pouštěni a naváděni těšit se pohledem na stromy, kvítí a byliny.“

Pěstování umění jako nedílné součásti všeobecné výchovy je Komenskému požadavek tak samozřejmý, že si vůbec neklade otázku, zda umění patří do škol.

(Jůva, Vladimír. Estetická výchova. In Sborník příspěvků...Brno: Paido,1995, s. 5 – 9 .)

Na české půdě mají estetickovýchovné snahy dlouhou a bohatou tradici. Hudba tvořila významnou složku výchovy již na bratrských školách v 15. a 16. století, kde jejímu pěstování položil pevné základy **JAN BLAHOŠLAV** (1523 – 1571).

Představitelé obrozenecké pedagogiky v první polovině 19. století, jako byl **JAKUB JAN RYBA** (1765 – 1815), **JAN NEPOMUK FILCÍK** (1785 – 1837), začleňují do svých reformních snah i estetickovýchovné prvky, zvláště pěstování hudby.

O hlouběji založenou koncepci estetické výchovy se na prahu samostatné Československé republiky se zdarem pokusil **JIRÍ VÁCLAV KLÍMA** (1874 – 1948). Estetickou výchovu chápe jako neoddelitelnou součást jednotného výchovného procesu, směřujícího ke Komenského ideálu harmonické osobnosti.

Jeden z nejučenějších rozborů estetické výchovy podal v české pedagogice **OTOKAR CHLUP** (1875 – 1965). Problémy estetické výchovy se zabýval v četných pracích, z nichž uvedme alespoň čtyři nejdůležitější.

Je to kapitola *Estetická pedagogika* v jeho *Pedagogice* (1936), kapitola *Literatura a literární historie ve Středoškolské didaktice* (1935), studie *O estetické výchově* (1956) a příspěvek *Literární vzdělání z hlediska estetické výchovy* ve sborníku *K otázkám estetické výchovy* (1958).

V hudební výchově (stejně jako ve výchově literární a výtvarné) vyzvedá harmonickou proporcí mezi poznávanými díly národními a světovými.

Problémy estetické výchovy ve vysokoškolských podmínkách se obírá **BOHUMIL S. URBAN** ve spise *Estetická výchova a vysoké školy* (1961). Dospívá k závěru, že „ stálý zřetel studentů i vysokoškolských učitelů k otázkám umělecké kultury přispívá k všestrannému harmonickému rozvoji jejich osobnosti a dotváří jejich kulturní profil“.

Vedle prací orientovaných na obecnou koncepci estetické výchovy se setkáváme stále více se studii, které zaostřují svůj pohled na jednotlivé aspekty estetickovýchovné činnosti a její nejtýpější problémy. Estetické výchově v mateřské škole se věnuje kolektivní studie *O estetické výchově nejmenších* (1971) za redakce **VĚRY MIŠURCOVÉ**. Morálně – výchovnými zřeteli estetické výchovy se obírá **HANA SCHNEIDEROVÁ** (*Vliv estetické výchovy na utváření postojů a životního stylu dospívající mládeže*, 1982). Z hlediska rozvoje hodnotové orientace jedince přistupuje k estetické výchově **STANISLAVA KUČEROVÁ** (1990) a **VLADIMÍR SPOUSTA** (1995).

V oblasti hudební výchovy položili novodobé koncepci pevné základy estetik **O. ZICH**, muzikolog **V. HELFERT** a hudební pedagog **A. CMÍRAL**. Tyto tradice dále rozvinuli muzikologové **J. PLAVEC** a **B. ŠTĚDRONĚ** a hudební pedagogové **J. BUDÍK**, **F. LÝSEK**, **V. MIŠURCOVÁ** a jiní.

(Jůva, Vladimír. Estetická výchova. In Sborník příspěvků..Brno: Paido, 1995, s. 26 – 36.)

Z výše uvedeného je patrné, že estetickovýchovné snahy stran hudby nás provázejí od antiky až po současnost a jistě ještě bude co objevovat. Nejstarší pedagogové stejně jako ti současní velmi dobře chápali důležitost a potřebnost hudby v životě každého jednotlivce.

3.2.6 Estetický pohled na hudební současnost

Myslím, že hudební současnost vzhledem k estetickým požadavkům je opravdu různorodá. Na prahu 21. století se můžeme zabývat nepřeberným množstvím různých hudebních stylů od klasických až po velmi moderní. Myslím si, že si každý posluchač může vybrat přesně to, co mu bude vyhovovat vzhledem k jeho momentální náladě a může poslouchanou hudbu přizpůsobit právě vnímaným pocitům.

Přesně to také lidé velmi často dělají. Zejména děti a současná mládež si už neumí představit svůj klasický den bez poslechu jakékoliv hudby a to se děje často při činnostech, u kterých bychom my trochu starší potřebovali úplně jinou *kulisu*. To, co nám může připadat jako neslučitelné s posloucháním hudby, děti považují za naprosto přirozené. Nečiní jim potíže se učit a poslouchat přitom třeba *techno* , nebo psát úkoly a poslouchat *metal* , či sedět u počítače a vytvořit si zvukovou kulisu z *house music*.

Oblíbenou činností mládeže současnosti je poslouchat různé styly hudby při jízdě autobusem cestou do školy, při chůzi, at' už se nacházejí kdekoli nebo klidně v době, kdy s nimi vedete důležité dialogy, respektive monology.

Myslím, že to je částečně odpověď na to, v jakém přetechnizovaném světě žijeme. Je to svět hlučný, plný různých zvuků, někdy velmi nepříjemných a hlasitých a částečně je to reakce dětí na to, jak mnoho nebo spíše málo času jim jsme ochotni věnovat. Děti musí mnoho času strávit ve společnosti sebe samých a ony samy být nechtějí. Ani to neumějí, neboť je to zatím neměl kdo naučit. Proto si často i neúmyslně lidskou přítomnost vytvářejí pomocí sluchátek nasazených na uši a nechávají zvuky, aby jim dělaly společnost.

Jistě jsou také děti, kterým se rodiče věnují a estetický svět hudby tak svým dětem dokáží předávat a nemají s tím žádný větší problém. Před takovými rodiči pověstný klobouk dolů.

Jinak se ale děti mohou dostat i k hudbě, která svým agresivním aranžmá a texty útočícími na ještě nevyzrálou psychickou strukturu mladého jedince může velmi negativně působit. Někdy jsou texty takových písní hodně drsné a bojovné a jejich časté poslouchání tak může vést k trvalým změnám osobnosti. Takové dítě časem může poslouchanému žánru přizpůsobit i styl oblečení a chování, případně i způsob života. Dokonce, i když jsou texty například v angličtině, není před jejich případnou agresivitou úniku ani v případě, že jim ten, kdo je poslouchá nerozumí. Agrese působí na podvědomé úrovni a také může napáchat velké škody.

Z toho, co mládež velmi ráda poslouchá, bych uvedla jen některé hudební styly, jako je *hip – hop, jungle, techno, punk, rock, metal, reggae, house music, pop music* nebo *RnB*. Nechtěla bych se rozepisovat ke všem těmto hudebním stylům, ale některé stojí za povšimnutí.

Hudební styl *hip – hop* souvisí s projevem známým jako *graffiti* a tancem, kterému se říká *break dance*. Tato hudba spojuje určitý rytmus s rytmickým mluveným projevem, který bývá veršovaný. Máme u nás ve škole dítě, které se zabývá break dance pohybem a už vyhrál i evropskou soutěž. Zajímavější je však něco jiného. Toto dítě patří mezi klasicky rozmazlované jedináčky, kterým rodiče nic neodepřou, poněvadž na něj nemají čas. O velkých prázdninách jsem často viděla tohoto chlapce ještě s jedním, jak si vždy před samoobsluhu rozložili velký kartón, pustili si opravdu velmi nahlas hudbu break dance a začali předvádět svoje pohybové nadání a točit se na všech částech těla včetně hlavy.

Toto prováděli asi tak obden. Pro mě to bylo signálem, který jinými slovy říká: „ Otec ani matka na mě nemají čas, peněz mám ale dost. Dívejte se na mě, jak jsem značkově oblečený a jak dokážu skákat na hlavě při hlasité hudbě. Všimněte si mě!“

Myslím, že za povšimnutí stojí také **techno**. Tato elektronická hudba má velmi rychlé tempo, bývají v ní použity uměle vytvořené (generované) zvuky a tóny, které mohou působit dokonce **hypnoticky**.

Oblíbená je u mládeže, která se z nějakého důvodu potřebuje „*umrtvit*“ nebo otupit, zkrátka snížit vibrace svých smyslů na minimum. V přeneseném smyslu jde o děti, které nemají pocit, že by jim rodiče dávali najevo dostatečné množství láskyplných citových projevů.

Tito rodiče si to často ani nemusí uvědomovat, poněvadž mají dojem, že tomu tak není. Čím méně pozornosti se takovým dětem dostává, tím hlasitěji tuto hudbu poslouchají. Utíkají se tak do svého, poněkud ohlušujícího světa.

Techno však **může být nebezpečné** například pro starší osoby, které mají problémy se srdcem nebo pro osoby s citlivějším prahem vnímání. Techno hudba má totiž jinou, pro srdce nepřijatelnou tepovou frekvenci a většinou spodní tóny (tedy basy) jsou **velmi imaginární**.

To tedy byla část stylů hudby, se kterou se dnes mládež konfrontuje. Mladí lidé mají velkou možnost výběru a záleží na nich, ale také na nás dospělých, jak jim pomůžeme se zorientovat v hudebním světě a jestli je dokážeme naladit na správnou strunu.

Jednou z takových možností je například mimoškolní činnost přímo na základních školách, kde se děti mohou naučit získat propracovanější vztah k různým hudebním žánrům.

3.2.7 Hudební kroužek na základní škole

Jelikož pracuji na druhém stupni základní školy, je mojí nepsanou povinností vést jakýkoliv zájmový kroužek. Nyní druhý rok vedu kroužek hudební. Prakticky celý školní rok se tak s dětmi připravujeme na vánoční besídku nebo velikonoční besídku.

Naše velikonoční hudební produkce v loňském roce měla úspěch a proto jsme se při přípravě na besídku vánoční rozhodli pro trochu více profesionálního přístupu k této tradiční akci naší školy. Vypůjčili jsme si mikrofony, malý mixážní pult s reproduktory a pustili se do práce.

Kromě tradičních vánočních melodií jsme poprvé zařadili do našeho repertoáru také písně moderní (country, pop music, beat) a čekali, co to s posluchači udělá. Setkali jsme se s nadšenou odezvou ze strany žáků školy, učitelstva i příchozích rodičů či představenstva města.

Naše práce tedy byla velmi příznivě oceněna a nejdůležitějším faktem pro mě bylo, že členové kroužku zpívali s nadšením, poněvadž si sami vybírali písně, které se jim líbí. Toto naše malé hudební těleso má jen šest členů, čtyři děvčata a dva chlapce. Přesto udělali obrovský kus práce, poněvadž se byli schopni naučit desítky písní a mnohé z nich jsou zpívány ve dvojhlasé až trojhlasé. Hlavní doprovodný nástroj je piano, dále používáme dvě kytary, flétnu, Orffovy rytmické nástroje, bubínky a další.

Když náš hudební kroužek začínal, ani já sama bych nečekala, že děti budou brzy zpívat více než jednohlasně, nebo že jeden z nich se bude postupně učit hrát na kytaru. Dnes jsme v situaci, že si troufáme na stále složitější písně a našich zkušeností jsme už využili i na pěvecké soutěži „*Přerovský slavík*“ v našem městě, kterou pořádal DDM Atlas.

Na této soutěži děti zpívaly původní vícehlasé lidové písně, které jsem sama vytvořila a složila k nim hudbu i text. Popisují obyčejný život našich předků a jsou především o lásce. Ze soutěže jsme odcházeli s mnoha diplomy a naši zpěváci byli pochváleni porotou přede všemi zúčastněnými školami za způsob, jakým se chopili interpretace písní. Dvěma z nich bylo nabídnuto, aby se věnovali zdokonalování svých pěveckých kvalit ještě v dalším sboru, který se jmenuje *Přerováček*.

Nyní na jaře vrcholí naše snahy, poněvadž brzy budeme prezentovat další práci na brzké velikonoční besídce, na kterou usilovně trénujeme. Zde však naše ambice nekončí, neboť se budeme účastnit semifinále další soutěže s názvem

„*O zámecký klíč*“. Jedná se o 1. ročník pěvecké soutěže populární hudby, kam se přihlásili všichni členové kroužku, až na jednoho.

Poslední, a pro děti z hudebního kroužku nejvyšší metou, je účast na *Folklorním festivalu Přerov*, kam jsme se dostali právě díky zmiňovaným lidovým písním, jichž jsem autorkou.

Pokud se nám podaří získat finanční grant, o který jsem žádala, pak nás s největší pravděpodobností čeká natáčení CD právě těchto písní, kterých je celkem osm, s přerovskou cimbálovou kapelou „*Primáš*“.

Myslím tedy, že jasné co jsem chtěla popisováním naší činnosti říci. Pokud se podaří alespoň několika dětem z mnoha předat silný citový vztah ke zpívání a pěkným melodiím, pak má člověk pocit, že jeho práce má velký smysl. Je příjemné se dívat, jak malí muzikanti vyžívají, učí se, přestávají se stydět a začínou věřit ve svoje nekonečné schopnosti. A neméně důležitý je fakt, že se i já od nich nepřetržitě učím, neboť jsou spontánní, opravdoví a mají velmi dobré hudební nápady, které jsou realizovatelné.

Mockrát už mi pomohli s choreografií písně a já myslím, že i já jim. Jde o vzájemné předávání spontánních zkušeností, které rozvíjí tvořivost ve všech směrech.

Tak si navzájem obohacujeme život i vztahy mezi sebou. Pro toto všechno jim moc přeji, aby na hudebním folklórním festivalu měli úspěch, protože vím, že se na něj už velmi těší.

Dokonce jeden z nich oželí i týden u moře v Chorvatsku, aby mohl trénovat a zpívat se svými spolužáky před přerovským publikem. Věřím, že nám to vyjde.

Zdá se, že členům hudebního kroužku opravdu nechybí *kvalitní motivace* ke zpívání, a že se mi také podařil u těchto dětí *navázat vztah k lidovému umění*, ke kterému ze začátku vůbec neměli důvěru. Když jsem jim tehdy navrhovala propívat se některými lidovými písněmi, měli většinou povytažené obočí a otrávené obličej. Dnes se jim už líbí sledovat si svůj tón vedle tónu někoho jiného a ověřovat si tak, jak jim jde vícehlas.

Z hlediska *estetiky* se tak vracím k jádru problému mojí bakalářské práce. *V praxi jsem si ověřila, že je skutečně možné ovlivnit pozitivně socializaci dítěte začleněním estetiky do jeho života.* Takové dítě pak má mnohem snadnější pozici, než jedinec, který není estetikou téměř dotčen. Přesto, že jsme v roli vychovatelů v pozici dospělých osob, myslím, že bychom se především měli snažit svoje i jiné děti pochopit.

Znamená to podle mě, více se jich ptát na jejich názor, ať už se týká jakékoliv oblasti. Mám zkušenost, že dětský pohled na svět bývá až překvapivě správný, i když může vypadat pro nás dospělé jednoduše nebo naivně.

Poněvadž si myslím, že je také důležité, jakým způsobem se s dětmi pracuje, zařadím k závěru problematiky estetické výchovy a jejího vlivu na socializaci dítěte také vyučovací hodinu zpěvu v rámci didaktické technologie.

3.2.8 Didaktická technologie – hodina zpěvu

Každá vyučovací hodina má 45 minut a není jednoduché udržet si po celou dobu neutuchající pozornost všech dětí ve třídě. V tomto směru jsem dostala ve své praxi učitelky mnoho cenných rad od ředitelky základní školy na prvním stupni, kde jsem pracovala.

Zde se od nás vždy vyžadovaly písemné přípravy na každou vyučovací hodinu a paní ředitelka se také věnovala důsledně obsahu vyučovací hodiny, který na základě písemné přípravy se mnou i s ostatními začínajícími učitelkami každý týden pravidelně probírala.

Hodnotila kladně nebo také záporně *obsah vyučovací hodiny*, který musel zahrnovat *téma vyučovací hodiny, cíl* (s čím chci děti seznámit, čemu je budu učit), *výchovný cíl, časovou dotaci*. Nesměla chybět *motivace, zahájení hodiny, konkrétní průběh hodiny, zopakování a shrnutí*.

Já sama jsem se také vyjadřovala k průběhu vyučování a někdy jsem souhlasila, jindy ne. Vždy jsem podepisovala toto hodnocení, i když ne vždy jsem souhlasila. Jen jednou jsem odmítla své hodnocení podepsat. Pravdou ale zůstává, že jsem tímto způsobem získala cenné zkušenosti v poměrně krátkém čase a používám je dodnes.

Didaktickou technologii ve *vyučovací hodině zpěvu* uvádím v příloze svojí bakalářské práce a je to jedna ze skutečně povedených, které jsem na základní škole měla. Záměrně říkám skutečně povedených, jelikož není každé vyučování stejné a v praxi dochází z různých důvodů k tomu, že se vyučování nepovede. S tím má zkušenosti každý učitel a je tedy jen na něm, jak si s tím poradí a jaké si z toho vezme ponaučení.

Já se snažím si z každého neúspěchu něco kladného vybrat a vyzorovat na dětech, co se jim nelíbí. Jsou i dny, kdy se jich rovnou zeptám, co bylo špatně a jak si představují, že by některé věci měly probíhat.

Tak se právě nyní ve škole, kde pracuji stalo, že *samotní žáci vedli dvě vyučovací hodiny hudební výchovy*. Rozhodla jsem se tak proto, že se jim vůbec nelíbí učebnice pro sedmou třídu základní školy, tedy výběr písní (až na malé výjimky).

Proto jsem určila jednu žákyni, která umí vcelku dobře hrát na piano a druhou, která jí pomáhala s didaktickou stránkou vyučovací hodiny. Něco málo se mě přišly zeptat k obsahu a průběhu vyučování, ale jinak vše připravily samy. Průběh této speciální hudební výchovy byl nabitý písněmi různého žánru. Žákyně, která hodinu řídila, byla statečná a nedělala mnoho chyb. Měla vše dobře srovnané.

S čím si neuměla moc poradit, byli její spolužáci, kteří žárlili na její nové postavení, a tak trochu více vyrušovali.

S tím jsem jí tedy pomohla já sama a její klavírní doprovod jsem mohla podbarvit hrou na kytaru, což bylo osvěžující a pro třídu nové. Vybrané písně spolužáci ve většině znali, což je možné proto, že často zpíváme ze tří zpěvníků s názvem „*Já písnička*“. Byly tam ale i takové písně, které jsem s touto třídou ještě zatím nezpívala a děti se do nich pustily s naprostou samozřejmostí.

Myslím, že pokud děti od nás dospělých dostanou příležitost ukázat, co v nich je, může to být pro obě strany velkým přínosem.

V případě vyučovací hodiny hudební výchovy, kterou vedla žákyně sedmé třídy, jsem pochopila, že lepší než teoretické znalosti, jsou vyučovací hodiny doslova prozpívány od začátku až do konce.

4. Nové výchovné a pedagogické směry

Jelikož podle mě má být každá vyučovací hodina jiná a stávající školský systém toto neumožňuje, s velkým povděkem zjišťuji, že změny přece jen nastávají.

Jedním z nových výchovných pedagogických směrů, kterým se budu ve své bakalářské práci podrobněji zabývat, je způsob předávání znalostí dětem ve škole v Tekosu (Krasnodarský kraj), kterou vede M.P. Ščetinina. Půjde o tematiku rozebírající sociální psychologii školního prostředí.

Považuji za velmi důležité informovat čtenáře mojí bakalářské práce o tom, že naši sousedé na Slovensku reagují na **nové výukové a výchovné trendy** poněkud rychleji, než u nás.

Jde o velmi významnou inspiraci pro školy 21. století a všechny ty, kteří se vědomě učí z toho, co život ve svých rozličných podobách přináší. Aktuální informací tedy je, že **na Slovensku otevřou gymnázium s výukou dle pedagogiky M. P. Ščetinina**.

Nedaleko Spišské Nové Vsi v sousedství Slovenského ráje bude jako experiment od 1.9.2007 otevřena první škola, která bude v Evropě mimo teritorium Ruska oficiálně aplikovat osvědčené pedagogické principy internátního lycea M. P. Ščetinina. Jde o **Súkromné osemročné gymnázium** v Hnilčíku – Bindt 20, které bude fungovat jako sdružení s názvem: **Rodová škola**. Provozování této školy schválilo „Ministerstvo školstva SR“ v Bratislavě.

Hlavním **cílem** bude odborná, morální a finanční podpora směřující k rozšiřování pedagogického systému M. P. Ščetinina a **zvyšování úrovně společenského vědomí pedagogické i nepedagogické veřejnosti v oblasti nových trendů výchovy a vzdělávání**.

Co říká zřizovatelka školy Mgr. Imelda Trochtová, PhD.? „Naša škola si teda kladie za cieľ vychovať z detí harmonicky rozvinuté osobnosti. Naviac – máme aj iný zámer!!! Školské systémy našej civilizácie nutne potrebujú zmenu. Dnešný človek sa svojim životným štýlom vzdialuje od prirodzeného bytia, porušuje prírodné zákony a výsledkom je problematický život, plný stresu, strachu, násila, agresívnosti...”

M. P. Ščetinin vychováva svojích Žiakov v duchu morálky, so vzťahom k prírode, človeku, k životu. V našej škole by sme sa chceli tomuto výchovnému štýlu čo najviac priblížiť. Preto by sme chceli každoročne s celou školou absolvovať mesačný študijný pobyt priamo v Tekose, v jeho škole, pod jeho vedením.“ (http://skolazivota.empyrea.net/k_skola)

O nově zřizované škole na Slovensku píše také z důvodů, které se úzce vztahují k méjí bakalářské práci. Nový pedagogický systém totiž z hlediska estetiky propojuje žáka a učitele na citové úrovni, a tak dochází mezi nimi k nejužšímu kontaktu, který je možný mezi dvěma lidmi předávajícími si informace. Podrobnější informace jsou rozebrány v oddíle č. 6 této práce.

Faktem zůstává, že takto vyučované dítě je **neustále pozitivně socializováno**, jelikož estetika se stává trvalou součástí vyučovacího procesu. Vlastně celý estetickovýchovný proces je tak nedílnou součástí života dítěte, které se touto formou dostává k informacím, jež bude ve svém životě potřebovat. Rodiče, kteří to začínají chápat, udělají pro své děti velmi mnoho, když jim umožní vzdělávat se v budoucnu v takových školách, jaká právě vzniká na Slovensku.

4.1 Návrh na řešení existujících problémů

Vzhledem k výše uvedeným informacím a na základě všech zjištěných skutečností z odborné literatury **navrhují, aby se pedagogická veřejnost nebála** v dalších letech **zřizovat školy** základní i střední **s cílem zkvalitňovat a uskutečňovat nové pedagogické trendy ve výchově a vzdělávání**. Nové výukové a výchovné trendy jsou cestou, jak dětem umožnit nový pohled na získávání znalostí a vědomostí bez pocitu nutnosti nebo povinnosti se vzdělávat.

Některé základní školy již mají systém výuky jiný, například škola dle Marie Montessori . Zde pedagogická svoboda dítěte spočívá v tom, že dítě je vedeno k samostatnosti, svobodně volenou činností. Podněcovatelem je přízpusobené prostředí.

Dítě si vybere samostatnou práci nebo spolupráci s učitelem či spolužákem. Dalším příkladem je Waldorfská škola, kde jsou vyučovací bloky, které trvají dva až čtyři týdny.

Proto je možné vyučovací téma probrat do hloubky a jiné předměty se vyučují v klasických vyučovacích hodinách.

Tato pedagogika nepodporuje soutěživost a integruje i žáky s různým stupněm postižení. Je zde kladen důraz na umělecké a praktické činnosti.

Osobně jako pedagog dávám přednost výuce, která se zatím praktikuje ve škole v Tekosu, kde se používá pedagogický systém M. P. Ščetinina. Ten propaguje při výuce vznik systému vzájemně koordinovaných prvků integrace. Jinými slovy se jedná o sblížení učitele a žáka, přičemž učitelem může být dítě s potřebnými znalostmi.

Je zadán úkol(osvojit si učební látku v celém rozsahu, například desetiletý kurz matematiky během jednoho roku) převzít znalosti od jiného, který již těmito vědomostmi disponuje. Čím větší je motivace(kvůli čemu se učím a proč si mám osvojit učivo – posloužit jinému), tím je učení rychlejší.

Není třeba zacházet více do hloubky, jelikož tento vyučovací postup bude podrobně v této práci popsán.

Myslím, že budou –li rodiče svěřovat své děti do škol, které se zabývají novými pedagogickými směry, mohou tak dosáhnout ***vědomého a koordinovaného postupu ve výchově a budoucí generace dětí bude ta, na které se prokazatelně projeví příznivé působení estetické pedagogické výchovy. Jejich socializace bude probíhat bez problémů, které dnešní školství trápí.***

Tolik tedy k aplikaci poznatků, které jsem získala studiem v sociálně pedagogické praxi, samostudiem a aplikací získaných poznatků ve svém zaměstnání na druhém stupni základní školy.

4.2 Pedagog jako činitel estetické výchovy

Pedagogova osobnost v estetickovýchovném procesu tvoří jeden ze základních problémů teorie estetické výchovy. Pedagog je iniciátorem a také organizátorem tohoto procesu. Na jeho odborné a pedagogické erudici, na jeho estetickém a uměleckém vzdělání i na jeho metodické vyspělosti závisí efekt estetickovýchovné činnosti.

Základní činitele, které určují pedagogův profil v estetické výchově, můžeme shrnout do několika skupin. Úspěšná estetickovýchovná práce klade požadavky na pedagogovo všeobecné i odborné vzdělání, na jeho estetickou kulturu i pedagogickou přípravu.

Pedagogovo vzdělání z hlediska estetické výchovy musí být zaměřeno v několika směrech. Základem je ***hluboké všeobecné vzdělání a široký rozhled filozoficko – politický, vědecký a kulturní.*** K všeobecnému vzdělání jako výchozí podmínce přistupuje v estetické výchově požadavek ***estetického a uměleckého vzdělání,*** a to jak teoretického, tak i praktického.

Důležitým momentem tohoto vzdělání je z hlediska pedagogického hluboká znalost konkrétních uměleckých děl a estetických jevů, tj. široké estetické a umělecké zkušenosti, stále obohacované účastí na kulturním a uměleckém životě společnosti.

Má-li pedagog uvést žáka do aktuálního kulturního života, do jeho problematiky, musí být sám jeho živým a zaujatým účastníkem.

Nedílnou součástí vzdělání se musí stát *praktická umělecká erudice*, tj. odpovídající míra uměleckého rozvoje v oblasti některého umění. Zvláště v hudební výchově přestává být bohužel výjimkou učitel, který sám nedovede zpívat, hrát na hudební nástroj nebo dirigovat žákovský zpěv. Nemůžeme ustoupit od požadavku, aby nezbytnou součástí pedagogovy přípravy pro estetickou výchovu bylo i jeho vlastní aktivní umělecké vzdělání, které si neustále rozvíjí, a to nejlépe formou amatérské umělecké činnosti.

Podmínkou úspěšné estetické výchovy není však jenom pedagogovo všeobecné a estetické vzdělání a jeho estetická kultivovanost. K němu musí současně přistoupit **hluboké pedagogické vzdělání**, zahrnující obecnou pedagogiku s jejími hlavními pomocnými vědami (jako je biologie žáka a školní hygiena, pedagogická psychologie, pedagogická sociologie), didaktika, teorie estetické výchovy a metodika uměleckého oboru, ve kterém pedagog žáky rozvíjí. (Jůva, Vladimír. Estetická výchova a všestranný rozvoj osobnosti. Praha: Akademia, 1987, s. 90-95.)

K aktivnímu uměleckému vzdělávání a k amatérské umělecké činnosti se ještě v této práci budu vyjadřovat.

4.3 Vychovávaný jedinec jako činitel estetické Výchovy

Cílem estetickovýchovného procesu je estetický rozvoj jedince, jeho adaptace estetické kultuře společnosti a utváření jeho aktivního a tvůrčího estetického vztahu ke skutečnosti.

Zvláštní pozornost bývá v umělecké výchově věnovaná **psychickým předpokladům**, tj. problému schopností a nadání pro určitou uměleckou činnost.

Schopnosti nemusíme chápat jako strnulé a neměnné předpoklady umělecké činnosti, ale jako činitele, který se tvoří v průběhu života a který se rozvíjí v konkrétní umělecké činnosti.

Významným činitelem, který determinuje estetickou výchovu každého jedince, je také jeho *sociální situace*. Jedinec je začleněn do rodiny, je vázán různými společenskými organizacemi i neformálními skupinami.

Tyto sociální vazby mohou na jedné straně estetickou výchovu motivovat pozitivně (mohou ji přímo vyžadovat, podporovat, kladně hodnotit), na druhé straně však mohou do ní zasahovat rušivě (svými názory, postoji, životními stereotypy, které jsou v rozporu s výchovnými záměry, jakož i svými časovými nároky i nároky na fyzické a psychické síly jedince).

Atmosféra prostředí ovlivňuje v každém věku průběh i výsledky výchovně vzdělávací činnosti. Necítí-li jedinec kladný přístup okolí ke svým estetickovýchovným snahám, nedostává-li se mu v životním a pracovním prostředí oprávněného uznání za dosahované výsledky, ztrácí chuť i odvahu k další práci, stává se lhostejným a pokud může, snaží se dalšímu výchovnému působení vymknout. Z toho vyplývá, že jedním z významných činitelů podporujících estetickovýchovnou aktivitu je *vytvoření pozitivní pedagogické atmosféry* v životním i pracovním prostředí vychovávaného jedince a rovněž vytvoření pozitivního vztahu k estetické výchově v celé společnosti. (Jůva, Vladimír. Estetická výchova a všestranný rozvoj osobnosti. Praha: Akademia, 1987, s. 97-101.)

Můžeme tedy konstatovat, že jedince jako činitele estetické výchovy ovlivňuje nepřeborné množství faktorů, které mu buď pomáhají v jeho estetickém vývoji nebo naopak překáží jeho formování v estetickovýchovném procesu. *Vyzdvihla bych uznání a pochvalu za dosažené výsledky*, které když se správně použijí, motivují k další chuti do práce a také k chuti pouštět se do zatím neznámých experimentů.

4.4 Škola a estetická výchova

Estetická výchova na jednotlivých stupních i typech škol má své specifické rysy. Školou, na které má estetická výchova v současné době poměrně nejvýhodnější podmínky, je bezesporu *mateřská škola*. Již letmý rozbor programů výchovné práce pro mateřské školy nám odhalí bohatství složek a forem estetickovýchovné činnosti.

Jsou zde zastoupeny prakticky všechny složky umělecké výchovy: *literární výchova* (předčítání i umělecké vyprávění, recitace i dramatizace), *hudební a taneční výchova* (zpěv, poslech hudby, hudebně pohybová složka), *výtvarná výchova* (kreslení, malování, modelování, nalepování, skládání) i *divadelní výchova* (využití loutkového a maňáskového divadla).

Překážkou v jejich uskutečňování je sama *připravenost učitelek* pro tuto práci. Setkáváme se s mateřskými školami, kde jsou děti velmi dobře vedeny po výtvarné stránce, jinde zase překvapí zpěv dětí a jejich zájem o hudbu.

Stojí za úvahu, zda v případech, kdy učitelka nemá předpoklady pro splnění všech úkolů estetické výchovy, by neměla využít pomoci odborníka, který za dětmi pravidelně dochází.

Na první estetické zážitky z rodiny a z mateřské školy navazuje ***základní škola***. Veškeré materiální zabezpečení estetické výchovy na základní škole by se však míjelo účinkem, kdyby se současně neřešila i otázka *personálního zajištění* této složky výchovy.

Základní předpoklad pro kvalitativně vyšší úroveň této práce byl položen tím, že veškeré učitelské vzdělání bylo přeneseno na vysoké školy. Otevřená zůstává ***otázka přípravy všeho učitelstva základních škol na plnění obecných estetickovýchovných úkolů ve všech vyučovacích předmětech***.

Obdobně jako v mateřské škole se setkáváme velmi často s jednostranným naukovým pojetím estetické výchovy. Dále je zarážející malá názornost, malá emocionálnost, nedostatečná koordinace mezi estetickovýchovnými předměty navzájem i mezi těmito předměty a předměty ostatními. Zaráží také receptivní přístup v literární výchově, množí se i v hudební výchově, celkové podcenění kultury řeči, vystupování a úpravy, estetiky prostředí i jednotlivých prostředí.

Je to jistě odraz nedostatků v přípravě učitelů, ale i toho, že se této složce výchovy nevěnovala soustavná metodická péče ani pozornost ze strany řídicích školských orgánů. (Jůva, Vladimír. Estetická výchova. In Sborník příspěvků... Brno: Paido,1995, s. 64-68)

Takto bychom mohli pokračovat přes střední školy až po vysoké. Absenci širší estetické výchovy kompenzují snad jen základní umělecké školy. Jinými slovy: „***Vše je v rukou jednotlivce a v jeho přístupu k sobě samému a následně k ostatním***.”

To vrací mé myšlenky k základní otázce bakalářské práce. ***Je možné ovlivnit pozitivně socializaci dítěte na základě včlenění estetiky do jeho života?*** Když se nedaří zcela a efektivně v mateřských školách ani na základních a středních školách plnit obecné estetickovýchovné úkoly, nebyla by zde tedy jiná možnost?

Myslím si, že ***pozitivní vliv estetické výchovy*** je zcela nepřehlédnutelný a pomáhá v socializaci již velmi malého dítěte. Ale může ***fungovat jen tehdy, pokud je stálý, neměnný a důvěrně známý potřebám dítěte***.

Mám takovou teorii, kterou jsem si ověřila na svém prvním dítěti, tedy na svojí dceři, které je dnes dvacet jedna let. Jako mnoho jiných dětí chodila do tehdy běžných jeslí, později do školky. Bylo třeba, abych já doplnila domácí rozpočet a pracovala.

Moje dcera nebyla žádné ubrečené dítě a když jsem ji předávala zaměstnankyním jeslí, tak ani neprotestovala a smála se na celé kolo. Přesto jsem své práce tehdy musela nechat, poněvadž moje batole bylo stále častěji nemocné. V té době jsem ještě věřila, že jde o běžné infekční nákazy získané pobytem v kolektivu.

Dnes si myslím, že tak malé děti (včetně dětí předškolního věku a dětí na prvním stupni základní školy) by měly veškerý čas trávit se svými rodiči, především s matkou. Pokud to tak není, pak začnou být **programově nemocné** ve snaze upozornit svoje rodiče: „ Co mi to děláš? Proč mě tady necháváš samotnou? Nechci být s cizími lidmi!“

Tato moje teorie není pochopitelně vědecky podložena, ale moje přesvědčení je v tomto ohledu nezvratné. Ať si každý vzpomene na období, kdy jeho děti byly malinké, a také na to, jak často byly nemocné. Tehdy nebylo výjimkou, že moje dcera musela být v tomto zařízení například do čtyř hodin, protože jsem pracovala ve školní družině. Takovou dlouhou dobu bez matky tedy vydržela pouze dva měsíce, pak jsem byla nucena zase zůstat doma a věnovat se jí, což dnes považuji za správné.

Chci tím také naznačit, že matka může dát dítěti základy estetické výchovy a na základě **neměnnosti, stálosti a důvěrnosti** je může bez problémů rozvíjet. Proto se zde chci také vrátit k tomu, co již bylo řečeno na začátku.

Dle mého názoru by fungovalo velmi dobře, kdyby rodičům bylo dovoleno věnovat se dětem nepřetržitě až do věku, kdy nastupují na druhý stupeň základní školy. V české republice již jsou rodiny, které se takto svým dětem věnují a vyučují malé školáky v domácím prostředí.

Tato myšlenka se mi více než líbí, poněvadž takto jde o **souvislý, nepřerušovaný výukový systém**, jehož výhodou je, že je efektivní, citově zabarvený a pro děti důvěrně známý.

Má však také mnoho oponentů, které já chápu, ale zásadně s nimi nesouhlasím. Jsem toho názoru, že je třeba nacházet řešení. Možná, že jedním z nejdůležitějších proti je představa, že by se takto rozhodla drtivá většina rodičů a nadále by nezůstaly žádné děti, které by chodily do školy. Toho bych se však neobávala.

Učitelé by například mohli věnovat v pracovním týdnu dva nebo více dnů dětem, které doma učí jejich rodiče a pomáhat jim:

- sestavovat hodnotící testy
- věnovat se konzultacím s rodiči
- připravovat pestré a didakticky zajímavé domácí úkoly
- navštěvovat rodiče a radit jim
- zavést hodiny ústního přezkoušení
- být s rodiči ve styku přes internet
- zavést den tak zvaného společného přezkoušení rodičů i dětí (seminář, který by měl předem zadané téma; zde by děti vystupovaly přede všemi a přednášely závěry, ke kterým přišly)
- zavést zvyk společně prožitých svátků (tedy učitelé, rodiče, děti)

Možností, jak zaměstnat učitele by jistě bylo více, jen by stačilo se zamyslet. Myslím si, že by v takovém případě jistě bylo více pozitiv a *estetická úroveň socializace dítěte by se tak mohla velmi pozvednout*. Socializace dítěte by v takovém případě nebyla striktně rozčleněná, ale naopak kompaktní, plynulá.

Je pochopitelné, že by se musel vzít v potaz také příjem takto zaměstnaných žen, bylo by nutné vhodně upravit ekonomickou situaci takové rodiny. Ale i tak by přínos takto vzdělávaných dětí pro společnost byl *nepřehlédnutelný*.

4.5 Rodina a estetická výchova

Rodina jako *základní sociální jednotka* je místo, kde se jedinci dostává přirozenou formou četných podnětů a zkušeností, kde se učí na každém kroku přístupu ke skutečnosti a sociálnímu chování. Pro estetickou výchovu je příznivá taková situace, kdy rodina zná a uznává estetické a kulturní hodnoty a promítá je do své každodenní aktivity.

V rodině můžeme vést děti k tomu, aby si založily vlastní knihovnu, sbírku výtvarných reprodukcí nebo diskotéku s hudebninami, s recitačními i dramatickými nahrávkami. Zároveň však může rodina u dětí rozvíjet i aktivní umělecké činnosti tím, že jim vytvoří vhodné podmínky pro výtvarnou práci, pro zpěv nebo pro hru na hudební nástroj.

Velmi významným činitelem estetické výchovy v rodině, zvláště u dětí předškolního a raného školního věku, jsou nejrozmanitější *hry*. Již sama *hračka* vedle své vlastní funkce je rovněž nositelkou estetických hodnot, esteticky uspokojuje a podněcuje estetické potřeby.

Většina her je tvůrčím procesem, ve kterém vzniká něco pro dítě nového, žádoucího a potřebného.

Součástí života každé rodiny je též podíl na *tělovýchovných a sportovních činnostech*. Sport umožňuje kontakt jedince s estetikou přírody i s estetikou sportovních zařízení. Stále více sportů neusiluje jen o maximální výkony, ale také o esteticky hodnotný pohybový projev. (Jůva, Vladimír. Estetická výchova. In Sborník příspěvků ...Brno: Paido, 1995, s. 83-85.)

Cílem této bakalářské práce je *prokázat příznivé působení estetické výchovy na socializaci dítěte*. Myslím, že není pochyb o tom, že pokud se dítě setkává ve svém vývoji neustále s estetickovýchovnými podněty, pak to má na jeho socializaci – tedy hladké začlenění do společnosti, ve které žije – velmi pozitivní vliv.

Otázkou zůstává, kolik dětí je takto vychovávaných. Osobně nejsem velkým příznivcem *hraček*. Právě naopak. Dle mého názoru například gumové hračky, chrastítka a napodobeniny zvířátek nejsou pro dítě vůbec vhodné.

Opět použiji příklad ze svého života. Pamatuji se ještě na dobu, kdy jsem každý den chodila se svojí matkou v našem městě téměř na celý den k Bečvě. Byla tehdy na mateřské dovolené, takže to bylo období od mých dvou do tří let. Sama moje maminka na toto období vzpomíná jako na nejlepší dobu, kterou jsme společně zažily.

Já sama se ale velmi dobře pamatuji na místa, kde jsme si rozkládaly naši deku, na okolní přírodu, která ještě nebyla zničená. Dalo se to poznat podle toho, že člověk viděl až na samé dno řeky a viděl všechny živočichy, které se ve vodě hemžily. Byla jsem prý už od devíti měsíců velmi hovorná, a to jsem ještě neuměla chodit. Proto, když mi byly dva roky, bylo to ještě horší. Bez přestání jsem své matce nosila kamínky, broučky, housenky, hlemýžďe a jiné obyvatele z okolí a přitom jsem se jí v jednom kuse na něco vyptávala. To byly tehdy moje hračky a žádné jiné jsem vůbec nepotřebovala.

Chci tím říct, že malé děti by měly *více poznávat svět, který se nachází v přírodě* a mnohem méně času by měly věnovat umělým hračkám, které za chvíli stejně odhodí a berou do ruky další v naději, že se něco podnětného dozví.

Nedozví se nic, jelikož takové *hračky nemají chuť ani vůni, nejsou živé*. Mohou nanejvýš vyvolat závist a majetnické sklony v případě, že je nablízku jiné dítě, které se o hračku bude zajímat.

Chtěla bych dodat, že tedy děti, kterým je umožněno *poznávat* v útlém věku zblízka *přírodní svět*, mají před ostatními velký náskok. Nesoudím tak pochopitelně z příkladu, který jsem uvedla.

Je známo, že děti z vesnic, které jsou v přímém kontaktu s přírodou, jsou ve školách všeobecně klidnější, mají méně poruch učení a jsou vyrovnanější. Také většinou nejsou zahrnovány spoustou hraček, jelikož mají na práci mnoho podnětějších věcí.

Myslím, že *příroda je* ve své podstatě *estetika sama* a ovlivňuje maximálně socializaci jedince.

Také vytváří prostředí, které nenásilnou formou rozvíjí herní aktivity již velmi malých dětí, což je pro jejich správný rozvoj žádoucí. Příroda také může vytvořit jednoduché podmínky pro rozvoj takových činností jako jsou výtvarné práce, zpěv nebo hra na hudební nástroj. Tyto činnosti přitom může obohatit o jiný rozměr. Pokud rodiče takto chápou možnosti, které příroda skýtá, pak mohou velmi významně esteticky *ovlivnit socializaci svého dítěte*.

5. Realizace estetické výchovy

5.1 Zájmová umělecká činnost

Prostřednictvím estetických zážitků působí zájmová umělecká činnost na širokou veřejnost, vnáší do ní – vedle profesionálních uměleckých institucí a organizací – významné kulturní hodnoty a formuje její estetické vědomí. Jedinec je samozřejmě dostatečně motivován, má zájem o práci v dané oblasti, chce se podílet na zájmových uměleckých aktivitách i na prezentaci jejich výsledků.

V systému mimoškolské estetické výchovy má zájmová umělecká činnost své nezanedbatelné místo a svým citovým nábojem patří k prostředkům nejúčinnějším a účastníky také často nejvyhledávanějším. (Jůva, Vladimír. Estetická výchova a všestranný rozvoj osobnosti. Praha: Akademia, 1987, s 158-159.)

Absenci širší aktivní estetické výchovy na základních a středních školách částečně paralyzují *základní umělecké školy*. Realizují většinou čtyři obory: hudební, taneční, výtvarný a literárně dramatický.

Jednak podchycují talentované děti, které připravují pro vyšší odborné umělecké vzdělání, jednak *umožňují* širokým vrstvám mládeže *estetický rozvoj* podle jejího zájmu a zaměření, za odborného vedení zkušených pedagogů. (Jůva, Vladimír. Estetická výchova. In Sborník příspěvků...Brno: Paido, 1995, s. 71.)

Za jakoukoliv zájmovou uměleckou činnost bych se určitě přimlouvala. Pravdou však zůstává, že zájmové aktivity nepřiměřeně zasahují do ekonomické situace rodin průměrně situovaných. Pokud naše společnost chce směřovat k tomu, aby děti zásadně neubývalo, pak nemůže ze zájmové umělecké činnosti dělat výdělečný podnik.

Je to jistě citlivá otázka, ale ze zkušeností na základní škole vím, jak je to pro rodiče ekonomicky náročné, platit dětem kvalitní výuku v mimoškolní činnosti. Proto si pro své děti mnohdy vybírají méně atraktivní obory, ve kterých děti stejně dlouho nevydrží.

Tak dochází k častému jevu, kdy děti střídají svoje zájmy, neboť by ve skutečnosti chtěly dělat něco úplně jiného, než jim mohou rodiče zaplatit.

5.2 Metody estetické výchovy

Metody estetické výchovy používají *co nejméně metod slovních*, za to organizují takové činnosti jako jsou *poslech, četba, sledování*. Z nich se pak vychází při besedách a rozhovorech. Zjišťuje se tak stav emocí, estetických vztahů a zejména jsou *žáci vedeni k tvořivé činnosti*.

Hodnotíme jejich postoje a soudy a učíme je vkusu a hodnocení estetických jevů na určité úrovni. K rozvíjení estetického smyslu přispívají:

- ❖ Tvořivé pokusy dětí a mládeže
- ❖ Četba výklad poezie
- ❖ Poslech hudby
- ❖ Zpěv či hra na hudební nástroj
- ❖ Dramatizace
- ❖ Tanec

Vzhledem k těmto aktivitám lze metody estetické výchovy rozdělit takto:

a) Metody zaměřené k aktivnímu osvojování uměleckého díla a krásy ve věcech a jevech mimoumělecké povahy.

Hlavní podmínkou je, aby žák přišel do bezprostředního styku s uměleckým dílem i s předměty a jevy mimouměleckými. Žák musí umělecké dílo vidět, slyšet, číst. Umělecké dílo má jednotně, komplexně esteticky zapůsobit na smysly, city, obraznost i myšlení. Tato metoda zahrnuje tedy úvod, přípravu žáka k vnímání uměleckého díla, vlastní vnímání, poslech, četbu, přiměřený výklad obsahu .

b) Metody zaměřené k vytváření dovedností.

Ty vedou žáka tak, aby se naučil kreslit, malovat, zpívat, hrát, recitovat. Estetické dovednosti pak mohou přispívat k všeobecnému vzdělání, usnadňují lepší pochopení uměleckého díla, rozvíjejí tvořivé schopnosti.

c) Metody výchovy estetických názorů a vkusu.

Směřují k tomu, aby se žák naučil chápat a hodnotit krásu v životě společnosti, v přírodě a v umění. Rozvíjíme žakovu aktivitu. Jde tedy například o vhodnou úpravu prostředí (třída, škola, okolí), uvědomělou práci s uměleckými díly, tvořivost.

Volbu metody je třeba konkretizovat ve vztahu k vytyčenému cíli v rámci jednotlivých druhů činnosti. Například ve fyzice je možno děti upozornit na to, že optika má svoji důležitost v esteticky působícím osvětlení divadelního jeviště. (Čulík, František. Estetická výchova na základní a střední škole. Olomouc: 1990, Přírodovědecká fakulta UP, s. 14-15.)

Za sebe bych jen uvedla, že to je přesně to, co mě na estetické výchově zajímá. Jde o **mezipředmětové vztahy**. Není jen matematika pro matematiku nebo český jazyk, abychom uměli psát správně bez gramatických chyb.

V souvislosti s prolínáním všech předmětů ve vyučovacím procesu je důležité používat **velmi mnoho názornosti, emociálnosti a málo frontální výuky**. Tak jsem byla zaučována na mém prvním pracovišti. Zde se pracovalo podle osnov obecné školy, což bylo jistě dětem ku prospěchu. Ve vyučování tak nechyběla velká názornost, mnoho her a děti se mohly vyučování zúčastňovat velmi aktivně.

To je přesně to, co mi na mém nynějším pracovišti chybí a výsledkem je odosobnění výuky. I když pracuji na druhém stupni základní školy, myslím, že je to právě emocionálnost, názorná výuka, hry, soutěže, tvořivost, co dětem na této škole schází. Přesto, že jsou to děti starší, stále jsou dětmi a stávající přístup přispívá k jejich zbytečně rychlému dospívání. Je to i jedna z možných příčin problémů, do kterých se tyto děti dostávají.

Protože dle jejich slov je škola nebaví, nudí se zde, nechce se jim do školy chodit. Vyučovací předměty jsou pro ně nezáživné, nic neřkající, otravné.

Není to zrovna povzbudivý stav, ale taková je skutečnost. Právě tady by mohlo být hodně místa pro včlenění estetické výchovy do učebního procesu. Je jasné, že příčin nechuti k učení u těchto dětí je určitě více, ale je také jisté, že vyučování má být **zábavné, tvůrčí, radostné, emotivní, objevené, nenásilné, motivující, energické**.

Jakmile se objeví stereotyp, povinnosti, nepochopení učiva, množstevní výuka na stejné téma, je třeba uvažovat, *v čem je tedy cíl vzdělávání?*

Já bych rozhodně netlačila na to, jaké množství učiva děti například v matematice zvládnou (pokud srovnám učivo, které jsem na druhém stupni musela sama zvládnout) během jednoho školního roku. Více bych se zaměřila na pochopení základního učiva z matematiky na úkor složitějších matematických operací, které bych přenechala středním školám nebo případně specializovaným třídám.

Je jasné, že děti musí zvládnout naučit se například pracovat se zlomky, ale existují jisté hranice, které bych v základním vzdělávání nepřekračovala, a to podle mě platí pro všechny předměty.

5.3 Hromadné sdělovací prostředky

Ve srovnání s tradičními prostředky formování osobnosti mají díky moderní technice široký rozsah působení, vstupují do každé rodiny. Informují o veškerém dění doma i ve světě, přinášejí zprávy z politiky, ekonomiky i kultury, z vědy, techniky i umění, přibližují svět práce, zábavy i sportu.

Hromadné sdělovací prostředky plní svým informačním systémem především výchozí úkol každé výchovy: *umožňují poznání faktů, jejich srovnání a utřídění*. V této oblasti jsou dnes prakticky nezastupitelné.

Relativně nejstarším sdělovacím prostředkem je *tisk*. V současné době vychází mnoho deníků i časopisů a také knih. Paleta tisku jako hromadného sdělovacího prostředku je velmi bohatá.

Estetickovýchovná funkce tisku se projevuje v několika směrech. Tisk poskytuje především širokému okruhu čtenářů komplexní obraz o kulturním a uměleckém životě v naší společnosti i v zahraničí.

Publikuje základní politické a státní dokumenty, které analyzují pojetí, stav i perspektivy kultury ve společnosti. (Jůva, Vladimír. Estetická výchova a všestranný rozvoj osobnosti. Praha: Akademia, 1987, s. 151-153.)

Takto dále odborně bychom se dostali přes tisk k *rozhlasu, filmu a televizi*. Jejich estetickovýchovná funkce je prakticky stejná, jen tyto sdělovací prostředky mohou současně informovat mnohem širší veřejnost. A také informují.

Tato média mají velkou moc, kterou užívají téměř neomezeně, takže často mizí čára mezi vkusným a nevkusným, přínosným a nepřínosným, sledovatelným a nesledovatelným. Všimla jsem si, že na Slovensku tamější televizní stanice přinášejí divákům mnohem více kvalitního materiálu, než je tomu v České republice. Nechám na uvážení každého, zda je to pravda, ale taková je moje zkušenost.

Dalším nepřehlédnutelným faktem je, že v hlavním vysílacím čase můžeme či spíše musíme sledovat hloupé seriály, soutěže nebo jiné programy, na které by se pochopitelně nikdo nedíval, kdyby byly vysílány později. Jsme tak vystaveni braku a komerci, která ale nejvíce škodí dětem a mládeži. Slušný film ve slušném vysílacím čase téměř nenajdeme. Tak nám zbývá se buď raději nedívat nebo se v opačném případě dostatečně nevyspat pro další pracovní den.

Takovýto televizní *komplexní obraz o kulturním a uměleckém životě* v naší společnosti tedy dopadá dle mého názoru v neprospěch nás všech.

Je třeba nevynechat *psychologický dopad* braku, který se na nás valí z televizní obrazovky a pokud člověk chce zůstat při smyslech, je třeba při každém náznaku reklamy okamžitě přepnout na jiný kanál. Pokud se ovšem zase nestrefíme do reklamy, poněvadž televizní stanice mají nejspíš nějakou nepsanou dohodu, jak pouštět reklamy pěkně synchronně.

V konečném sečtení pro a proti médiu, zvaném televize, bych hlasovala rozhodně proti. Faktem totiž je, že ať se zaměříme téměř na jakýkoliv film, jde o samé zbraně, potoky krve, vraždy, kruté boje, jedním slovem *smrt*.

Člověk musí být opravdu velmi pozorný, aby si vybral něco, co stojí za shlédnutí a měl z toho estetický prožitek. Co potom mají dělat děti, které ještě neumí zodpovědně vybírat hodnotné programy a hlavně si myslí, že násilné filmy jsou v pořádku, jelikož takový je dnes svět. Stačí vidět televizní zprávy, kde se to jen hemží násilím.

Je mi také jasné, že svoje děti ovlivňujeme již od útlého věku tím, jaké si sami vybíráme televizní pořady. Je také na nás samotných, co přesně dovolíme sledovat jim. Na druhé straně se obávám, že mnoho mladých rodičů ještě přesně nemá vyhraněný názor na to, co je v pořádku a co už nikoliv. Nemůžeme se často řídit ani názvem televizní produkce, ze které se může vyklubat přes mírumilovný název opět něco nevhodného a hrubého.

Proto doufám, že nastane doba, kdy přijdou ke slovu i zodpovědní pracovníci televizních stanic, kteří nekvalitní materiál jednoduše nepustí dál a budou konkurovat těm ostatním. *Pak bude estetickovýchovná funkce médií tam, kde by být měla.*

6. Problémy se vztahem k estetické výchově

Všechny oblasti estetické výchovy, ať už to je výchova mravní, tělesná, výtvarná, hudební nebo literární či dramatická vykazují jistou **podmíněnost a vzájemné vazby**. Ve výchovném procesu se navzájem prolínají, spojují a obohacují.

Je velmi výhodné pro dítě, pokud se začne s těmito oblastmi estetickovýchovné práce seznamovat v raném věku. Ještě podstatnější však je, nezanedbat nenásilný rozvoj estetického citění a prožívání v období dospívání. Je to **období výrazných změn celé struktury osobnosti dospívajícího**.

Zde se dětská osobnost začíná měnit a tuto proměnu provází snaha nalézt sám sebe. Jeho ideály a vzory se mění, má velkou potřebu **seberealizace**, chce se identifikovat se svojí generační vrstvou. Proto také odmítá názory a argumentaci dospělých osob. Chce se od nich odlišovat zevnějškem, chováním i prožíváním.

Zde také číhají na mladého člověka první nebezpečné situace, kdy jeho socializace a působení estetiky na jeho životní scénář může být ve vážném ohrožení.

6.1 Šikanování a drogy

Jelikož pracuji na základní škole, vybrala jsem si z různých jiných ohrožujících situací pro děti právě tuto možnost. Obětí šikany se může stát prakticky kterékoliv dítě. Ať už je malé, slabé silné, inteligentní nebo méně inteligentní. Záleží na situaci, která ve školním prostředí panuje.

Každopádně se šikana vyskytuje ve větší nebo malé míře na každé škole a pokud se dítě nesvěří přímo učiteli nebo svým rodičům, pak se na ni vůbec nemusí přijít. Takové dítě tato situace může nenávratně poškodit nebo ho také zavést ke drogám. Rodiče i pedagogové se pak mohou divit, jak k tomu došlo.

Proto bych ráda uvedla **některé možnosti, jak předcházet a čelit šikanování**:

- ✓ Usilovat o vytvoření atmosféry, která šikanování netoleruje
- ✓ Opakuje-li se šikanování a dospělí, s nimiž jste spolupracovali, mu nedokázali zabránit, hledejte další spojence.
- ✓ Hledat způsob, jak chránit a zvyšovat sebevědomí šikanovaného dítěte.
- ✓ Konzultovat linku důvěry a její číslo poskytnout i dítěti.

- ✓ Pokusit se situaci co nejlépe porozumět, zjistit, zda se jedná o izolovanou událost, nebo o soustavné využívání fyzické či jiné převahy.

Šikanovaní i ti, kteří sami šikanují, jsou ohroženi návykovými látkami. Opakem protektivních (ochranných) činitelů, které zvyšují odolnost, jsou činitelé rizikové, jež zvyšují náchylnost k návykovému chování.

K *rizikovým faktorům* patří nedostatek sociálních dovedností, nedostatečné sebevědomí a malá schopnost předvídat následky svého jednání. Dále jsou rizikové impulsivnost, sklon k násilnému a zkratkovitému jednání, nižší inteligence a nestabilní rodinné prostředí. (Nešpor, Karel., Pernicová, Hana. „, et al“, Jak zůstat fit a předejít závislostem. Praha: Portál,s.r.o., 1999, s. 35-36.)

Takto ohrožené děti jsou právě ty, které velmi potřebují začlenit do svého života estetickou výchovu. Jako pedagogové bychom měli nenásilně formovat a citlivě kultivovat jejich osobnost, rozvíjet přirozené dispozice.

6.2 Zdravý způsob života a rozvoj tvořivosti

Až do doby psychologa Abrahama Maslowa se psychologové zaměřovali především na duševní problémy a poruchy. Maslow se naopak soustředil na zdravé a úspěšné lidi, kteří dokázali rozvinout svůj potenciál. Popsal u nich téměř mystické zážitky, které nazval prožitky vrcholů („peak experiences“).

Nás ale teď zajímá, jak Maslow rozdělil druhy *motivace ke zdravému způsobu života*:

- Motivace k uspokojování základních potřeb (jídla, pití, tepla, bezpečí, zdraví, stability).
- Motivace k uspokojování psychologických potřeb (pocit sounáležitosti k nějaké skupině, rodině, společenství, potřeba být milován, přijímán a respektován, potřeba sebeúcty, pocit úspěšnosti, nezávislosti a soběstačnosti, potřeby nových podnětů).
- Motivace k uspokojování potřeb sebeaktualizace (rozvoj a využití nadání, schopností a možností). (Nešpor, Karel., Pernicová, Hana. „,et al“, Jak zůstat fit a předejít závislostem. Praha: Portál,s.r.o., 1999, s.40.)

Pokud jedinec nemá uspokojovány základní potřeby, nemůže kvalitně rozvíjet ani schopnost vnímat, prožívat a hodnotit krásu, přírodu a lidské výtvořiny. Nemůže ve svém životě zachovávat pořádek, čistotu a je ovlivněn jeho emocionální vztah k okolí. Jeho zdravý způsob života je ohrožen.

Se *sebeaktualizací* souvisí i tvořivost. O tom, že mladí lidé jsou velmi tvořiví existují přesvědčivé důkazy. Puškin napsal slavnou báseň Ruslan a Ludmila v osmnácti letech. Důležité je, že tvořivost se dá rozvíjet cvičit.

Jak rozvíjet tvořivost?

- ❖ Tvořivosti pomáhá schopnost vidět věci nově a nesamozřejmě.
- ❖ Rozdělit složitý problém do dílčích kroků.
- ❖ Mluvte o problému, který chcete vyřešit. Často tak dostanete dobrý nápad, i když vám dotyčný neporadí.
- ❖ Pomáhá i odvaha a určitá nezávislost na tom, co si o vašich nápadech budou myslet druzí.
- ❖ Tvořivosti pomáhá i schopnost spojovat různé zdánlivě nesouvisející skutečnosti a představivost.
- ❖ Tvořivosti pomáhá schopnost vnímat skutečnost z různých hledisek neboli flexibilita myšlení. Zde je krátký příběh. Jednou namítl jistý student slavnému fyziku Einsteinovi, že otázky ke zkouškám jsou stejné jako v loňském roce. „ To je pravda,“ odpověděl Einstein, „ ale odpovědi jsou úplně jiné.“ (Nešpor, Karel., Pernicová, Hana. „, et al“, Jak zůstat fit a předejít závislostem. Praha: Portál, s.r.o., 1999, s. 42.)

Tvořivost je jedna z cest, jak zaujmout mladého člověka k činnostem, které jsou naplněny esteticko-výchovnými snahami. Děti mohou psát básně, krátké povídky, články nebo mohou skládat jednoduché melodie, rytmické říkanky. V každém případě je takovéto činnosti mohou ochránit před nebezpečím, které na ně číhá ve formě drog a jiných návykových látek.

Jejich *socializace bude probíhat v rámci estetické výchovy snadněji* a jejich životy budou naplněny smysluplnou činností.

6.3 Hodnotová orientace a komunikace

Problémy se vztahem k estetické výchově mohou nastat také tehdy, pokud má jedinec pocit, že nezná smysl svého života.

Ochranný účinek má takový pocit smyslu života, který dává některým lidem *výrazná pozitivní hodnotová orientace* a náboženská víra. Víra a vědecký přístup k realitě nemusejí být v konfliktu. Ostatně řada vědců, včetně nositelů Nobelových cen, byli lidé věřící. Pocit smysluplnosti a zaujetí pro dobrou věc zvyšuje odolnost vůči stresu. Jinými slovy, člověk, který věří ve smysl své práce a dělá ji rád, bývá zdravější.

Schopnost komunikovat je důležitá pro dospělé, kteří se zabývají prevencí, i pro děti, s nimiž pracují. Nepopíráme, že svoji roli tady hrají i nadání a životní zkušenosti. Na druhé straně ale existují přesvědčivé doklady o tom, že *komunikační dovednosti se dají naučit* a cíleně zdokonalovat.

Následují některé *typy, jak správně hovořit*. Použitelné jsou pro děti i dospělé:

- Zajímejte se o svět kolem sebe. Najděte si zajímavé koníčky, čtěte zajímavé knihy, pozorujte.
- Zajímavé příběhy, nápady a postřehy je dobré si zapisovat.
- Chcete-li udržet plynulou konverzaci, jsou lepší otázky vyžadující obsáhlejší odpověď.
- Krátké věty bývají srozumitelné, delší činí vyprávění zajímavější.
- Dávejte najevo, že vás druhý zajímá. Poslouchejte, co říká.
- Jestliže máte smysl pro humor, vhodně ho uplatňujte. (Nešpor, Karel., Pernicová, Hana. „, et al“, Jak zůstat fit a předejít závislostem. Praha: Portál, s.r.o., 1999, s.47-48., 70-71.)

Schopnost komunikovat je velmi důležitá dovednost, které se někteří jedinci učí v průběhu celého svého života. Lze komunikovat vzletně, humorně, uštěpačně, chladně, povýšeně, citlivě, odborně, dramaticky, esteticky, důstojně, nesmyslně, nelogicky, nevázaně nebo pozorně. Pokaždé to ale zanechává v další osobě nějaký dojem.

Je na všech, kteří každý den komunikují s dětmi, jaký bude výsledný dojem, který v dětech zanechají. Pokud získají *dostatečnou zpětnou vazbu*, mohou estetickovýchovné cíle nenásilně rozvíjet. Není-li tomu tak, nebudou mít na co navázat.

Děti potřebují důvěrný vztah se svými pedagogy, kteří se mohou stát prostředníky mezi estetickou výchovou a jedinci, které chtějí vzdělávat.

Také **výrazná pozitivní hodnotová orientace** může být estetickovýchovným snahám pedagogům k užitku. Otázka po smyslu života se u dětí objevuje v různém věku. A je na ni někdy velmi těžké odpovědět. Jediné, čím se nedá nic pokazit, je upřímná odpověď dospělé osoby. V každém případě je důležité a prospěšné, aby člověk, který vychovává, věřil ve smysl své práce a dělal ji se zaujetím. To vždy děti ocení.

Tak se může všem těm, kteří v naší současné společnosti vychovávají děti a mládež směrem k **pozitivní socializaci** podařit **zamezit problémům se vztahem k estetické výchově**.

6.4 Problémy s mediální gramotností

Změnit zákony je obtížné, zvláště když se takové změně staví do cesty finančně mocná lobby výrobců alkoholu nebo tabáku, která sponzoruje politické strany, platí cesty poslanců do zahraničí a prostřednictvím reklamy má možnost ovlivňovat veřejné mínění.

Mediální gramotnost znamená schopnost využívat sdělovací prostředky jako jsou televize, rozhlas nebo noviny, ale nenechat se jimi manipulovat. Ve stručném přehledu si ukážeme, jaký je rozdíl mezi mediálně gramotným a mediálně ngramotným člověkem.

Člověk mediálně ngramotný

Dívá se na televizi bez rozmyslu a výběru.

Používá puštěnou televizi jako kulisu.

Zaměňuje obraz o světě, který mu sdělovací prostředky nabízejí, za skutečný svět.

Neuvědomuje si, jak na něj sdělovací prostředky působí (podrážděnost, úzkost)

O tom, co k němu z televize přichází, nepřemýšlí.

Nedokáže rozpoznat reklamní a obchodní vlivy v médiích.

Žije v neskutečném a klamném světě, vzdaluje se od skutečnosti.

Člověk mediálně gramotný

Vybírá si podle svých potřeb a zájmů.

Není líný televizi vypnout, když se mu něco nelíbí.

Ví, že předkládaný obraz o světě nemůže být přesný.

Uvědomuje si, jaké pocity sdělovací prostředky mohou vyvolat.

O sdělených informacích kriticky uvažuje.

Nenechá se reklamou ovlivnit.

Média mu pomáhají se v životě a ve světě vyznat.

Jedním z typů pro učitele nebo vychovatele je nechat samy děti, aby si vybraly z týdenního programu televize takové, které jim mohou být nějak prospěšné. O jejich volbách je pak třeba s nimi diskutovat.

(Nešpor, Karel., Pernicová, Hana. „ et al“, Jak zůstat fit a předejít závislostem. Praha: Portál, s.r.o., 1999, s. 73-75.)

Vybrala jsem si záměrně tato fakta z odborné publikace, abych se ještě jednou podívala na dopad médií na jednotlivce z pohledu psychologického. Mám totiž obavu, že velká většina dětí a také jejich rodičů podle výše zmíněných kritérií mediální gramotnosti nepostupuje. Rovněž si myslím, že ani pedagogové nemají mnoho prostoru pro **účelové a pravidelné pracovní nasazení** v rámci řešení otázek stran mediální gramotnosti u dětí a mládeže.

Zde bych tedy viděla vážný nedostatek ve vztahu sdělovacích prostředků k estetické výchově. Chápu samozřejmě, že ani po přečtení mojí bakalářské práce neodhodí většina zúčastněných svoje domácí televizní přijímače a neudělám to ani já sama. Bude to tedy **problém velké závislosti** nás všech na tomto magickém obyvateli našich domácností.

6.5 Sociální psychologie školního prostředí

Škola plní úkoly ve vztahu ke společnosti i k jednotlivci – **má** co nejrychleji zprostředkovat stále rostoucí objem poznání, vytvářet dobře socializovaného „předvídatelného občana a zaměstnance“, ale zároveň **respektovat individualitu a stimulovat rozvoj jedince**. Tím vždy vznikala celá řada rozporů, které vedly ke snahám o reformu školy, zejména od počátku 20. století.

Dalo by se říci, že velká většina současných sporů o koncepci školy je vyvolána nutností zajistit zároveň **efektivní plnění potřeb společnosti** a přitom **vytvořit humánní, vůči dětem i učitelům přátelské prostředí**. K starším a u nás poměrně známým významným **reformním snahám** patří pedagogický systém M. Montessoriové, Freinetovo pedagogické hnutí, Waldorfská škola založená R. Steinerem, Jenský plán a další. (Výrost, Jozef., Slaměník, Ivan. Aplikovaná sociální psychologie I., Praha: Portál, s.r.o., 1998, odd. 9.1.)

Mě osobně také velmi zajímá **vývoj celosvětového školství**, proto bych se ráda podrobněji zmínila o státní škole, která už 10 let úspěšně funguje ve městě Tekos, v okrese Gelendžik (Krasnodarský kraj – Rusko).

Tuto školu vede pedagog Michail Petrovič Ščetinin. Podle ohlasů pedagogů, kteří ji osobně navštívili, je tamější způsob výuky pro děti velmi přínosný, což může každý, bude-li mít opravdový zájem zjistit na internetu (například: <http://ucitelske-listy.ceskaskola.cz/>)

Dále k vysvětlení z knihy Prostor Lásky. V hale, neoddělené zdi od chodby, kolem rozestavených stolů seděly děti různého věku. Všechny se zaujetím něco dělaly. Ani kamera je nevyrušila. Některé děti občas vstávaly, někam vycházely a opět se vracely.

Občas se přibližovaly k nástěnkám s čísly visícími na zdi nebo se vůbec zadumaně procházely místností, některé si mezi sebou povídaly, o něčem jeden druhého přesvědčovaly, něco si mezi sebou vysvětlovaly.

„Michaile Petroviči, *co se tady děje?*“, zeptala se Natalia Sergejevna. „Tady vidíte v podstatě pokus sblížit se. Pokud dojde ke sblížení, tak si děti dokáží osvojit desetiletý kurz matematiky ne déle než za rok. Takový je zadaný úkol. To se stane s těmi, kdo se dokáží sblížit s žáky, kteří mají podobné znalosti. Hodně záleží na tom, do jaké míry budou otevřené jejich vztahy. Jejich vnější struktury dokáží číst informaci jeden od druhého.“

Známý jev mezi lidmi – láska na první pohled, když zamilovaní chápou jeden druhého beze slov. Ještě jsi nestačil něco vyslovit a ten druhý už všechno pochopil. Vidíte, že se tady dělá všechno, aby děti byly uvolněné, svobodné. Tady se klidně mohou dávat jakékoliv otázky, vstávat, jít ven a vracet se. Důležité je zachovat vztahy. Velmi důležité je, aby dítě pracovalo na vytvoření dobrých vztahů. A také ten, kdo organizuje celý proces.

Proto neklademe omezení a jak vidíte, neakceptujeme důraz na věk. Tady vedle patnáctiletého Ivana Alexandroviče sedí desetiletá Máša. Také se tady nachází student univerzity Sergej Alexandrovič, který tento rok končí univerzitu.“

„A mají před sebou úkol – osvojit si kurs matematiky desetileté školy, aby pak předali své znalosti těm, kdo teď pracují na budově. A to se stane, protože u nich *vzniká systém vzájemně koordinovaných prvků integrace*. Naše rodová paměť zná uspořádání kosmu a způsob života v kosmickém prostoru. Proto je velmi důležité nepřipustit myšlenku, že děti něco neví. Pokud si někdo z těch, kdo vysvětlují, připouští takové myšlenky, tak jeho žáci také nebudou vědět.“

Pro vysvětlujícího je hlavní *vstoupit se žákem do vztahu na řešení úkolu*, tehdy vyučování půjde hladce. Aby se nekladl důraz na vyučování, na zapamatování. Nepřipouštět si myšlenku, že někdo vyučuje. Při spolupráci přestávají pociťovat, kdo z nich je učitel a kdo je žák. V průběhu řešení úkolu se získávají potřebné znalosti a fakticky se vzpomíná na zapomenuté. Je to reflexní oblouk.

Důležité je, aby to, co teď dělají, mělo bezprostřední vztah k lidem z okolí. Chápou, že za několik dnů budou muset vše vysvětlit ostatním. Je jim zadán začátek učebního procesu. Každý má svou skupinu. Pozoruje, jak pracují na budově ti, kterým má předat své znalosti, a dělá si starosti o to, aby jeho skupina nezůstala pozadu. Velký význam tady má posloužení druhému. A jestliže se něčemu učí, tak chápat duši, snažení, myšlenky druhého člověka.

Není tady důležitá matematika, ale člověk, který se snaží pochopit matematiku. Ne matematika pro matematiku, ale matematika pro posun k pravdě. A čím větší je motiv – „kvůli čemu“, tím úspěšnější je proces postupu do oblasti znalostí. Důležité je být v upřímném prostředí bez urážek a podrážděnosti. Slova „tak ne“ tu vůbec neexistují, *není zde tedy zastavení pohybu.*

Když se dostanete do slepé uličky, tak tam budou slova označující východ: doprava, doleva, nahoru, Jakoby náповěda, kam máte jít, ale *ne fixace* - „, jdeš špatně“.

Proto ti, kdo pracují s dětmi, mají mít promyšlený slovní pořádek, vylučující náhodná slova, která by odváděla mysl. Velký význam mají slova zahřátá citem.“ (Megre, Vladimír. Prostor lásky. 1. vyd. Praha: Finidr s.r.o., 2002, s.155-157.)

Tolik tedy učební proces popsany v knize. Myslím, že tento způsob socializace jedince ve školním prostředí stojí za povšimnutí a zřejmě si to myslí i nezanedbatelná část jiných pedagogů, kteří se začátkům podobně fungujícího školního prostředí v naší zemi již věnují. Uvidíme, *zda-li opravdu dokonale pochopili*, jak má taková škola pracovat, aby tak nenadělali více škody, než užitku.

6.6 Socializace jedince ve škole

Školní prostředí je pro dítě na rozdíl od rodiny *neosobní* a vyžaduje plnění zcela přesně zadaných úkolů, jejichž nesplnění je zpravidla doprovázeno možností trestu. Dosavadní jistá míra volnosti pohybu a projevů je najednou spoutávána stanoveným řádem, jako sezení v uspořádaných lavicích, zachování klidu během vyučování, hlášení se o slovo zvednutím ruky, požadavek kreslení a psaní do přesně vymezeného prostoru na papíru apod.

Každá společnost vyžaduje, aby *působení školy na žáky vycházelo a směřovalo k přijetí obecně závazných hodnot a norem dané společnosti*. Optimální je, když hodnoty preferované rodinou více méně odpovídají požadavkům společnosti, zastupované školou.

Formální normy uplatňované ve škole jsou – v nejširším slova smyslu – stanoveny společností a jejími představami o vzdělávacích a výchovných cílech. Z těchto explicitních norem vyplývá *role žáka*, jehož chování je kontrolováno učiteli.

Neformální hodnoty a normy jsou většinou *implicitní povahy*. Mohou vznikat přímo ve školní třídě jako výraz *svébytnosti skupiny*, která usiluje o plnění předkládaných požadavků. Neformální normy ve školní třídě se však utvářejí také pod vlivem mimoškolního života a jsou *přejímány* od starších kamarádů, jiných sociálních skupin a vrstev, sdělovacích prostředků apod. Neformální normy třídy se tak do jisté míry stávají odrazem těch společenských jevů, názorů, postojů, ideálů, které jsou danou věkovou skupinou *přijímány jako nabídka společnosti*.

Avšak škola se pro dítě může stát prostředím, které brzdí **proces socializace a rozvoj osobnosti** dítěte nebo dokonce přináší negativní jevy, které ohrožují normální vývoj jedince:

- vyvolání a posilování odporu vůči autoritě
- neschopnost se vyrovnat s neustále kladenými požadavky a povinnostmi
- strach z trestů ve škole i doma
- vznik pocitů méněcennosti
- šikanování
- násilí až brutalita
- šíření a konzumace drog

Škola tak **zprostředkovává působení makroprostředí na jedince**: je však výjimečná tím, že zdůrazňuje socializační působení zaměřené především na **přípravu pro budoucnost**, pro pozdější uplatnění jedince v životě celé společnosti.

Učitelé se podílejí na socializaci žáka jako záměrně připravovaní **profesionálové**. Jsou představiteli instituce. Naplňují určitou jasně vymezenou roli.

Školní třída je skupinou, do níž je žák relativně trvale začleněn. Jaké jsou **vrstevnické vztahy ve školní třídě** z hlediska socializace?

- Prohlubují a strukturují sociální zkušenost
- Formují a rozvíjejí sociální dovednosti, návyky, postoje, hodnoty, představují cvičební pole pro způsoby chování žáka.
- Mají moc působit výchovně (záleží také na učiteli, jak dovede využít vlivu celé vrstevnické skupiny pro vzdělávací cíle).
- Rozvíjejí sociální stránky osobnosti (empatii, komunikaci, kooperaci).

Sociální učení je důležitý druh lidského učení. Při něm si jedinec ve styku s druhým člověkem nebo se sociální skupinou osvojuje dovednosti, návyky a postoje potřebné ke společenskému styku, k „životu mezi lidmi“, **přejímá za své sociální role, morální, estetické a jiné normy společnosti** (Výrost, Jozef., Slaměník, Ivan. Aplikovaná sociální psychologie I. Praha: Portál,s.r.o., 1998, oddíl 9.2, 9.3.).

Ze všeho uvedeného je tedy patrné, že to dítě v rámci socializace ve školním prostředí nemá vůbec jednoduché. Školní prostředí je pro něj od začátku krajně neosobní a jeho život se rázem mění z období her v dlouhý čas, kdy jeho osobní *kreativita je odsunuta* stranou a nastupuje plnění pevně zadaných úkolů. To vše je umocněno možností nesplnění zadávaných úkolů, za které následuje trest v podobě nepříznivého hodnocení a srovnávání s více úspěšnými žáky.

Napadá mě jistá *nesrovnalost* , která panuje *mezi formálními normami a neformálními* . Jestliže jsou ty formální stanoveny společností a ukazují její představy o vzdělávacích a výchovných cílech, pak by bylo logické, aby tyto cíle byly bezesbýtku také naplňovány. Nepočítám výjimky, které se vždy najdou. *Pokud by totiž tyto formální cíle byly bezchybné, pak by role žáka ve vzdělávacím systému byla převážně bezproblémová.*

Stále častěji se však ukazuje něco jiného. Velká většina žáků a studentů nemá kladný vztah ke vzdělávání, i když do školy chodí a v rámci možností se tedy snaží proklouznout až ke kýžené maturitě. To jsou však ti snaživější, kteří jsou důrazně motivováni svými rodiči. Pak je ale nezanedbatelná skupina žáků, kteří se nacházejí v učňovských oborech, u kterých je chuť vzdělávat se mnohem méně výrazná. Nejde mi o znevažování práce vyučených odborníků, ale spíše o to, s jakou nechutí chodí do školy.

To jsem zjistila jen malým průzkumem osobní povahy mezi některými uční formou rozhovoru. Jistě bych z toho nemohla dělat obecné závěry, ale takový je můj názor. Tito učni mnohem raději mají praxi, než dny strávené ve školní třídě.

Další otázka, která mě v souvislosti s tímto tématem zajímá je: „ *Co tedy ve skutečnosti odrážejí neformální normy a hodnoty?* “ Pokud jsou přesným odrazem společenských jevů, názorů, postojů a ideálů, co potom znamenají konkrétně? Jaká je *nabídka společnosti?*

Obávám se, že v současnosti nepříliš lichotivá. Všeobecným trendem je zajistit si dostatek příjmů na to, aby se mladí lidé mohli odpoutat od svých rodičů a žít sami, většinou už v párech. Co se ale stává? Tato nastupující generace ještě nemá srovnané všechny hodnoty a postoje potřebné k samostatnému životu.

Spoléhají na finanční pomoc od svých rodičů a když zakládají rodiny, pak se neuvěřitelným způsobem zadlužují na mnoho desítek let. Já tomu říkám *makroekonomická závislost* . Začínají společný a rodinný život na základě dluhů, mnohdy žijí nad svoje poměry. Splácí byt, auto, zařízení obydlí a v podstatě jim nic z toho nepatří. Mám z toho pocit, že tedy *naše společnost žije na dluh* a jednou bude muset platit. Mizí skromnost, skutečné hodnoty a hluboké vztahy se starší generací.

Stále se setkávám s tím, že do dopravních prostředků nastupují nejdříve školáci a potom teprve dospělí a nakonec ti starší. A co je pro mě k neuvěření, se mi stalo už několikrát. Pustila jsem například starší osobu do autobusu tím, že jsem nejdříve zadržela malé školáky. Dočkala jsem se pro mě šokující odezvy: „Jen je nechte, jsou mladí, ať jdou!“ Když toto řekne osoba, která by měla podle všech etických pravidel mít přednost, pak se skutečně něco závažného ve společnosti děje.

Sociální učení je druh lidského učení, důležitý druh učení. Co se od této paní děti naučily? Žádný estetický pocit takové děti nemohou zažít, když neví, jak se člověk cítí, dá-li přednost starší osobě. Tady nejde o věk, ale o prokázanou úctu těm, kteří by toho o životě měli vědět víc, než mladá generace a měli by svoje znalosti předávat.

Můj závěr je takový, že pedagogové a rodiče mohou dětem předávat jakékoliv názory, postoje a ideály, ale pokud **obraz společnosti** bude nadále jiný, pak tento obraz bude silnější. Vychovávat lze jedině příkladem a názorně. Co děti uvidí, to budou následovat. Ať si každý sám představí, co u něj děti a mladá generace vidí každý den.

Právě zde je ten moment, kdy je třeba **vědomě a systematicky postupovat při výchově**, pak teprve může nastoupit generace, která si bude vážit sebe a prostředí, ve kterém žije.

6.7 Socializace jedince v rodině

„Rodina je jakýmsi nejuniverzálnějším socializačním činitelem, který poskytuje jedinci identifikační vzory, seznamuje ho s předpokládaným chováním pro mužskou a ženskou roli. Učí jedince reagovat žádoucím způsobem v procesu interakce a umožňuje mu i praktické ověření získaných dovedností v rámci rodiny. Uplatňuje se jako regulátor chování jedince a poskytuje mu společensky žádoucí normy. Pod vlivem rodinného působení se vytváří postoje k personálnímu okolí, sobě samému i společnosti obecně.“

(definice J. Odehnala, 1984, s. 115, in J. Janoušek a kol.)

Charakteristické znaky současné české rodiny ČR

- Projevuje se výrazná zaměřenost na zájem jednotlivce. Zvýšené upřednostňování vlastních potřeb před zájmy celku může být reakcí na léta, kdy vedl zájem celku.
- Chybí očekávání trvalosti vztahu. Objevuje se řada alternativ společného soužití – partnerství, manželství na zkoušku, matka s dítětem, o jehož existenci biologického otce neinformuje.
- Odsouvání rodičovství na pozdější dobu. Očekává se, že rodičovství budou přijímat osobnostně vyzrálejší jedinci.

- Intimní vztah a trvalé partnerství bez vazby na jeho přirozené možné důsledky. Volba není ovlivněna úvahou - „můj partner je potencionálním otcem či matkou mého dítěte“.
- Zralost partnerů při prvních intimních zkušenostech je často pouze fyziologická, ale nikoli psychosociální. Sex je přijímán jako zdroj osobního uspokojení bez možných vazeb na reprodukci.
- Dochází k omezování bezprostředních kontaktů mezi partnery i mezi dětmi a rodiči následkem celkového životního způsobu, tempa, měřítek hodnot apod.

Uvažujeme-li o znacích především s důrazem na to, že se jedná o **primární sociální skupinu**, mohli bychom uvést následující:

- Přímé **výchovné působení rodičů je nahrazováno** institucemi a dalšími socializačními vlivy.
- Častěji se objevuje a je společností akceptována **rodina dvoukariérová**, kde je dítě zplozeno, ale péče o něj je zcela předána někomu jinému – prarodiče, profesionální pečovateli, posléze výchovné instituce, internátní školy.
- **Činnosti dříve zajišťované rodinou zajišťuje společnost** jako celek (výchova a péče o děti, služby, společné stravovny). Chybí tak důležitý aspekt společně vykonávaných činností.
- Jsou udržovány mezigenerační kontakty **většinou jen mezi dvěma generacemi** (dětmi a rodiči). Možnost kontaktu prarodičů s dětmi je oboustranně velmi důležitá. Prarodiče přinášejí do výchovy dětí klid, moudrost, schopnost trpělivě naslouchat, toleranci, nadhled apod. (Výrost, Jozef., Slaměník, Ivan. Aplikovaná sociální psychologie I. Praha: Potál, s.r.o., 1998, s. 304-306.)

Ve všem je možné vidět nebo nevidět estetiku. Ať už se podíváme na kterýkoliv bod charakterizující dnešní, tedy současnou rodinu, vidíme, že situace je ne-li neradostná, tak možná alarmující.

Proč má naše společnost daleko k prarodičům? Proč funkce rodiny zabezpečují instituce, proč mají přednost peníze a děti tráví svůj čas s profesionálními pečovateli? Jak je možné, že nás pohlcuje tempo životního způsobu na úkor kontaktů s rodinou? Co je důvodem malé psychosociální zralosti našich dětí? Souhlasíte, že výrazná zaměřenost na zájmy jednotlivce je pozůstatkem z doby, kdy zde vládl jiný režim?

Všechny tyto otázky jsou pro mě důvodem k zamyšlení. A nezamýšlím se nad nimi jen nyní. Vždy mě zajímalo, jakým směrem se různé typy společností ubírají v současné době, i v dobách dávno minulých.

Myslím si tedy, že moje otázky jsou navzájem provázané a souvisí se zabezpečením jedincových životních potřeb. To se stává stále náročnější záležitostí a *čas na estetickou výchovu*, ke které jsou třeba city, soustavnost a uvědomělost už nám zkrátka *nezbývá*. Lidé musí jíst, spát, pracovat a ty nejjednodušší věci, které dříve nevyžadovaly hodně času se zkomplikovaly.

Tak například, dříve vám zaměstnavatel v den výplaty dal peníze s vaším podpisem a hotovo. Nemuseli jste dojíždět daleko za prací, což je dnes téměř běžné. Lidé mají důvodné obavy, že kdyby onemocněli, pak mohou přijít o práci, a tak vesele šíří bacily na chudáky ještě zdravé. Pracujeme i nemocní, což nás vyčerpává. Jsme v práci i dvanáct hodin denně, co vše je třeba ještě stihnout? I naše děti chodí do školy již na sedm hodin ráno a jsou ve škole ještě v půl čtvrté.

Jistě bych přišla i na jiné věci, ale i tento krátký výčet mi říká, že *včlenění estetiky do života jedince je stále těžší. Není to však nemožné*. A tak děkuji všem, kteří se o to stále snaží a trpělivě postupují ve výchově nové generace. Děkuji všem, kteří se dokáží esteticky dívat na každý výchovný moment a předávají tak dětem kultivovanost projevu, slušnou komunikaci a empatický přístup. Stále jsou mezi námi ti, kteří propagují nepomíjející životní hodnoty a nehledí tolik na pozlátko, luxusní život za půjčené peníze a ctí slušnost.

I v budoucnu se budou rodit děti v rodinách, kde se dva lidé respektují, mají stejné cíle, stejný názor na výchovu a především se skutečně milují. Takoví rodiče pak *mohou vědomě a systematicky vychovávat budoucí generaci, která si bude vážit sebe i prostředí, ve kterém žije*.

Bude ubývat jedinců, jejichž život není estetikou dotčen. Naopak, pozitivní ovlivnění socializace dítěte, v jehož životě bude mít estetika trvalé místo, nebude ojedinělou skutečností. Je to možné a je to potřebné.

7. Metoda dotazníková (dotazníkové šetření)

Vybrala jsem si pro svoji praktickou část bakalářské práce dotazníkové šetření, protože mi vyhovuje tento *způsob psaného řízeného rozhovoru*.

Při sestavování dotazníku jsem přemýšlela nad jeho tématem a cílem, a protože pracuji na druhém stupni základní školy, využila jsem tohoto prostředí k mému šetření. Nakonec vznikly dotazníky dva, se dvěma okruhy otázek.

Cílem prvního dotazníku s názvem Výchova dětí je ukázat připravenost nebo nepřipravenost pedagogů orientovat se správně v základních otázkách socializace dítěte.

Cílem druhého dotazníku s názvem Estetická výchova je ukázat osobní náhled pedagogických pracovníků na estetickou výchovu a potřebu včleňovat estetiku do každodenní práce.

7.1 Sběr informací – úvodní projekt

Tyto dva dotazníky jsem osobně rozdala každému respondentovi a požádala jsem ho o pečlivé vyplnění otázek s tím, že pokud si nebude s něčím vědět rady, může za mnou přijít. To se také stalo ve třech případech, kdy jsem si s nimi ujasnila některé nepřesnosti stran vyplňování dotazníku. V jednom z těchto případů však osobní konzultace nepomohla a respondent dotazníky vyplnil poněkud nepřesně.

Jinak jsem se však shledala se všeobecnou ochotou vyplnit rychle a včas všechny otázky a v pořádku mi dotazníky vrátit. Neodevzdali mi je tři kolegové, takže místo šestnácti oslovených, jsem zpracovávala ve skutečnosti třináct dotazníkových šetření, respektive dvacet šest.

Pozorované osoby jsem záměrně zvolila z druhého stupně základní školy, kde pracuji a celý název školy a její místo ve městě není třeba zveřejňovat. Moje osobní příprava na tento malý výzkum byla delší, než jsem si původně představovala. Bylo třeba něco četby z literatury, napsání poloviny mé bakalářské práce, úvahy, jestli nebude lépe dělat toto šetření na prvním stupni základní školy.

Pedagogičtí pracovníci jsou tam zaměřeni na mladší děti a také struktura jejich věku je výrazně nižší. Předpokládám, že také způsob pedagogické práce je odlišný, jelikož jsem také pracovala s dětmi na prvním stupni. Je více hravý, bezprostřednější a učitel je v užším kontaktu se žáky.

Nakonec ale zvítězili kolegové na druhém stupni, jelikož zde jsou děti v ohroženějším věku a více zde záleží na sociálním klimatu školního prostředí.

7.2 Vlastní pozorování

Pomocí obou dotazníků jsem chtěla provést průzkum mínění, abych zjistila názor respondentů na obě problematiky, které se týkají cílů mých dotazníků. Tyto dotazníky jsou *monotetické* – tedy zkoumají jevy, nikoliv osobnosti. Ale dá se z odpovědí poznat, jaký charakter asi tak mají osoby, které odpovídaly na otázky.

Reprezentativnost výběru dotazovaných osob jsem zajistila osobním výběrem pedagogů, kteří odpovídali na otázky. Jejich věková struktura se pohybuje v rozmezí od *dvaceti pěti let* do *šedesáti šesti let*, přičemž osoby *pod čtyřicet let* věku jsou *čtyři* a osob *nad čtyřicet let* věku je *osm*.

Hodnocení kolegů stran obou dotazníků, množství otázek a jejich srozumitelnosti či přínosu pro jejich dosavadní práci:

- byl podnětný
- byl přínosný
- nebyl složitý
- nutí k zamyšlení
- není jasný smysl některých otázek
- odpovědi byly za chvíli hotové

To jsou jen některé charakteristiky, ale pro mě celkem výmluvné. Zdá se, že má práce nebyla zbytečná.

Můj výzkum vzhledem k časovému horizontu byl *krátkodobý* (horizontální).

Doufám, že dotazník byl *objektivní* a jeho *výsledky* budou *platné*, alespoň co se týká mého pracoviště, a že splní *kvantitativní* i *kvalitativní požadavky*, které do něj vkládám.

Mým úmyslem pochopitelně *nebylo* jakkoliv *zkreslovat fakta*, která jsou zveřejněna na konci mé bakalářské práce v příloze.

Myslím, že jsem také splnila *standardnost*, což je požadavek, aby byla identická metoda použita u různých osob za podmínek pro všechny stejných, tedy:

- stejné úkoly
- dodržování jednotné instrukce a postupu
- stejné vyhodnocování výsledků u všech zkoumaných osob

Co se týče *spolehlivosti*, pak doufám, že stálost výsledků mých dvou dotazníků v čase bude *stabilní*, ale v oblasti, které se týká, bych naopak ráda předpokládala nějaký formativní vývoj u respondentů, jelikož se školství stále proměňuje, jak doufáme k lepšímu.

Stran *validity*, tedy platnosti těchto dotazníků, jsem přesvědčena, že měřily to, co měřit měly. Tedy, že se zaměřily na otázky týkající se tématu mé bakalářské práce – *výchova dětí, estetická výchova v rámci socializace*.

Jelikož podstatným znakem validity je *relevantnost metody*, její adekvátnost, (stupeň zaměřenosti, reprezentativnosti otázek pro vystižení určitého znaku zkoumané skutečnosti), pak doufám, že alespoň určitá míra validity splněna bude.

Úspornost a reprezentativnost znamená, že metoda má být pokud možno časově nenáročná na administraci a na vyhodnocování. Pro některé průzkumy stačí 20 – 40 zkoumaných osob. Test je ekonomický, když je lehce srozumitelný, spotřebuje málo materiálu, když je manipulačně jednoduchý, když je nahraditelný jako skupinový (hromadný) test, a když ho lze pohodlně vyhodnotit. (Kohoutek, Rudolf. Sociální psychologie. In Sborník příspěvků...Brno: Bonny Press, 2004, s. 176-179.)

V mém případě se mi tato dotazníková metoda zdála časově náročnější, jelikož jsem zpracovávala dotazníky tři, z nichž jeden jsem použila v Pedagogicko – psychologické diagnostice. Snažila jsem se o přehledný a názorný pohled na situaci, které jsem se věnovala.

Myslím, že je také srozumitelný a vcelku splňuje i požadavky úspornosti a reprezentativnosti.

Co se týče *tvrdých dat* obou dotazníků, tak osoby, které jej vyplňovaly, vykonávají povolání učitelů na druhém stupni základní školy. Mezi třinácti zúčastněnými jsou dva muži a jedenáct žen.

Měkká data lze vypořádat dle odpovědí z dotazníků (názory, zkušenosti, postoje, hodnotový systém, představy, potřeby).

7.3 Zpracování a analýza – Výchova dětí (dotazník č. I)

Tento dotazník vyplnilo všech třináct respondentů, obsahoval celkem **osmnáct otázek**. Měli na výběr z těchto odpovědí:

- *ne*
- *ano*
- *spíše ano*
- *spíše ne*
- *nevím*
- *nepřemýšlím o tom*

Mohli také vložit k otázce *vlastní poznámku*, která by obnášela jejich názor na daný problém, případně nápad nebo upřesnění jejich odpovědi.

Otázka č. 1:

Myslíte si, že je třeba ve výchově občas použít mírné tělesné tresty?

Devět odpovědí se kloní k názoru ne nebo spíše ne, takže jsem velmi ráda, že tělesným trestům snad již odzvonilo a na řadu přichází metody spíše ryze pedagogické či psychologické.

Otázka č. 2:

Mají učitelé dostatečnou autoritu podpořenou Ministerstvem školství?

Třináct odpovědí se kloní k názoru ne a spíše ne. Vyplývá z toho, že dotazovaní nemají pocit podpory státního orgánu, který by jim měl zákonně poskytnout podporu jejich autority ve výchovné práci. Dnes není výjimkou, že děti si stěžují rodičům na učitele například v případě, že dostanou poznámku do žákovské knížky a dotyčný rodič si přijde do školy došlápnout na učitele, co si to vlastně dovolil.

Otázka č. 3:

Mají učitelé dostatečnou prestiž, aby mohli správně vést ve škole výchovu?

Jedenáct odpovědí říká ne a spíše ne. Dostatečná prestiž výchovných pracovníků souvisí podle mě s otázkou předchozí. Názor tázaných pedagogů jasně ukazuje, že učitelské povolání dnes moc prestižní není.

Otázka č.4:

Máte nebo měli jste dostatečně mnoho času na výchovu vlastních dětí?

Devět odpovědí uvedlo ano a spíše ano. Je povzbuzující, že si to tito učitelé myslí. Otázkou je, nakolik byly jejich odpovědi upřímné. K pochybnostem mě vede například otázka jednoho z respondentů: „ Kolik je dostatek času?“. Také poznámka jednoho z nich: „ Zatím jsem bezdětná, ale mám obavu, jak budu dané povolání zvládat s dětmi.“

Otázka č. 5:

Myslíte si, že technické vymoženosti souvisí s dnešní obtížnou výchovou dětí ve škole?

Sedm odpovědí se kloní k ano a spíše ano, *šest odpovědí* říká ne, spíše ne. Jeden respondent uvedl poznámku: „ Spolupráce rodičů se školou je slabá, ne technické vymoženosti.“ Souhlasím s oběma stranami. Přikláním se však více ke komunikaci z očí do očí, zejména s blízkými lidmi.

Otázka č. 6:

Měl by být ve škole předmět výchova správného výběru partnera a výchova k rodičovství?

Deset odpovědí má názor, že ano a spíše ano. Někteří jedinci v poznámce uvedli: „Už existuje rodinná výchova.“ „Nemusí být, jsou-li prvky výchovy k rodičovství obsaženy v učivu předmětu Ov, Rv.“ Prvky zcela jistě obsahuje rodinná výchova nebo občanská výchova, ale souvislou a obsažnější výchovu výběru partnera nebo rodičovství ne.

Otázka č. 7:

Jsou dnešní děti přetěžovány požadavky na jejich chování ve škole?

Deset odpovědí uvádí ne a spíše ne. Respondenti si tedy nemyslí, že klademe na chování dětí ve škole příliš vysoké nároky. Já bych však řekla, že některé požadavky jsou příliš, jako například zákaz vycházení dětí ze třídy v době malé přestávky. Jeden tázaný říká: „Školský zákon ponechal učitelé jen jeho autoritu.“, další si myslí: „Děti ani rodiče nejsou poučeni o zásadách slušného chování.“ Problém je, že autoritu – tedy přirozenou – nemá každý učitel, také s další poznámkou souhlasím.

Otázka č. 8:

Vychováváte žáky příkladně svým názorným chováním?

Třináct odpovědí uvádí ano, spíše ano. Nikdo neuvedl svoji poznámku k tématu. Otázka byla položena trochu lišácky a odpovědi splnily mé očekávání. Pro jistotu se nikdo nechtěl pitvat ve vlastním názoru. Kdo by se přiznával k tomu, že občas lidsky selže a nedává zrovna kladný názorný příklad v chování pro děti. Nevěřím, že všichni respondenti jsou neomylní.

Otázka č. 9:

Řešíte v každé vyučovací hodině kázeňské problémy?

Sedm odpovědí tvrdí, že ne a spíše ne a *pět odpovědí* je ano, spíše ano. Můj soukromý průzkum však říká opak, pokud jde o osobní rozhovory s vyučujícími v průběhu školního roku. Zajímavé jsou poznámky respondentů. První: „Někteří se chovají jako *opičáci* – nedostatek výchovy v rodině. Druhá: „Ne, je to unavující pro obě strany.“ Vypadá to, že učitel v případě příchodu do třídy musí nejdříve zkotit stádo primátů, než se začne věnovat výuce a také se zdá, že někteří učitelé víceméně rezignovali na kázeň a pořádek.

Otázka č. 10:

Souvisí kázeň ve vyučování se zajímavostí vyučovaného předmětu?

Jedenáct odpovědí říká ano a spíše ano. Zde není prostor k velkému manévrování v odpovědích, každému vyučujícímu je jasné, že látku by měl podávat poutavě a děti motivovat. Kolik z nich to skutečně dělá se dá zjistit jen osobní přítomností ve vyučování.

Otázka č.11:

Jste vždy důslední ve svém požadavku na žáky?

Dvanáct odpovědí uvádí, že ano, spíše ano. Nikdo nemá žádnou poznámku. To mě vede k otázce: „Jak je tedy možné, že žáci nenosí domácí úkoly, nepřezouvají se ani nenosí cvičební úbor nebo se vůbec nepřipraví na zkoušení?“ Podle mě, důslednost přináší výsledky v podobě toho, že děti si neplní svoje úkoly jen velmi zřídka. Možná ne všichni odpověděli tak, jak to opravdu cítí.

Otázka č. 12:

Cítí podle vás žáci ve vaší přítomnosti jistotu a bezpečí?

Osm odpovědí říká, že ano, spíše ano. *Pětkrát je uvedeno* nevím. *Jasně ano* zaznělo *tříkrát*, přičemž jeden respondent uvádí v poznámce: „Ne jenom žáci.“ Je si svým působením na ostatní jedince jistý. Ne tak však většina ostatních. Jeden uvádí: „Doufám, že ano.“

Přenášet na ostatní pocit jistoty a bezpečí dokáže podle mě opravdu ten, kdo si je jist sám sebou, má opravdovou důvěru ve vlastní schopnosti a znalosti a ví, jak je předat jiným. Myslím, že tři ze třinácti je velmi malý počet.

Otázka č.13:

Dáváte žákům důsledně výchovné limity a hranice?

Dvanáct odpovědí potvrzuje, že ano a spíše ano. Opět se nikdo neuvolil k vlastní poznámce až na jednoho respondenta: „Jako na vojně.“, odpověděl. Většinové odpovědi jsou spíše ano, takže z nich žádná jistota nečísí.

Ani se zase tak moc nedivím, jelikož je velmi obtížné hlídat nastavení hranic a výchovných limitů, za které již děti nemají vstupovat. Navíc se s postupujícím věkem tyto limity mění a musí se přizpůsobovat potřebám těch, pro které platí.

Otázka č.14:

Umíte vypořádat u dětí náznaky projevů směřujících k šikaně?

Jedenáct odpovědí říká, že ano, spíše ano. Je však opět více odpovědí s nejasným ano. Jeden komentář: „Jsem na to cvičený – 25 let praxe.“ Čekala jsem více komentářů vzhledem k tomu, že je to celostátní problém. Asi nestačí, že jen jeden z dotázaných si ví v těchto situacích opravdu rady.

Otázka č. 15:

Patří podle vás city do celkového hodnocení a známkování žáků?

Sedm odpovědí uvádí, že ne a spíše ne, *šest odpovědí* uvádí, že ano, spíše ano. Jeden respondent si myslí: „Někdo se k tomu přizná, někdo ne.“ Osobně si myslím, že lepší by bylo, kdyby počet odpovědí byl v opačném poměru. Je přece třeba v celkovém hodnocení žáka brát v potaz také city, které mohou někdy pomoci nehodnotit žáky příliš tvrdě, aby byl dán prostor pro nápravu s náležitou motivací.

Otázka č. 16:

Myslíte si, že všeobecně většina dospělých dává dětem špatný příklad?

Pět odpovědí říká ne, spíše ne a *pět odpovědí* říká, že ano, spíše ano. Jeden respondent poznamenává: „Podle toho, kde se hlavně pohybují, v jakém prostředí.“ Zároveň dotyčný zatřhl odpověď nevím. Je dobře, že tázání jsou v poměru půl na půl. Znamená to podle nich, že všeobecně špatný příklad naše společnost dětem nedává.

Otázka č.17:

Může podle vás učitel bez dostatečných výchovných pák usměrňovat žáky?

Sedm odpovědí je ne a spíše ne a *šest odpovědí* je ne a spíše ne. Jeden dotázaný se ptá: „Jaké výchovné páky učitel má? Školský řád?“ Tato otázka je opět zaměřena na množství dostatečných možností, které by měl učitel mít, pokud chce trvale žáky usměrňovat. Nikdo neodpověděl nevím.

Otázka č. 18:

Nacházejí dle vašeho názoru ve většině dětí jistotu a bezpečí doma?

Sedm odpovědí uvádí ne a spíše ne a *čtyři odpovědi* uvádí jen spíše ano. Nikdo nepřidal žádnou poznámku, což mě vede k přesvědčení, že nikdo z odpovídajících nemá velkou jistotu ani přesvědčení, že by doma děti měly prostředí klidu, pohody a jistoty. Alespoň dle těchto respondentů a mé osoby.

7.4 Zpracování a analýza – Estetická výchova (dotazník č. II)

Otázka č. 1:

Je pro vás kultivovaný slovní projev důležitou součástí pracovních aktivit?

Třináct odpovědí říká, že ano, spíše ano. Žádný respondent neuvádí svoji poznámku. Znamená to, že všem je jasné, jak se na kultivovaný projev dívá naše společnost a jak důležitá je kultivovaná komunikace.

Otázka č. 2:

Máte kolem sebe rád(a) hezké věci a čisté pracovní prostředí?

Třináct odpovědí bylo jednoznačných ano. Jeden respondent poznamenal:

„ Jsem zvyklý na kázeň a pořádek.“ Je tedy jasné, že všichni máme rádi hezké věci a jde tedy spíše o to, jestli to budeme umět naučit naše děti. U nás ve škole to zatím spíš vypadá, jako by lopatka a smeták byly nějaké nechutné věci, na které je třeba se dívat s despektem, ne-li s odporem. „Na to přece máme paní uklízečky, jsou za to placené !“, vykřikují často žáci.

Otázka č.3:

Pomáhá podle vás estetická výchova socializaci dítěte?

Dvanáct odpovědí říká, že ano, spíše ano. Jeden střelec s odpovědí nevím poznamenal: „ Jak kterému.“ Jiný odpověděl: „ Je to samozřejmostí.“ Jinak ale všichni odpověděli logicky. Pojmu estetická výchova tedy většina tázaných učitelů rozumí, nakolik ji ale používají ve své práci, k tomu se v poznámce jednoznačně nevyjadřovali. Nikdo nenapsal, že by ji denně zařazoval do své práce.

Otázka č.4:

Mělo by se zařadit do vyučování více hodin Tv, Hv, Vv?

Čtyři odpovědi říkají spíše ano, *tři odpovědi* ne, spíše ne. Zajímavou poznámku měla jedna respondentka: „ Spojila bych Rv, Ov, Pč, a pak by bylo možné přidat hodiny Tv, Hv, Vv. Je to jeden z možných způsobů, jak by se ryze estetickovýchovné předměty mohly častěji vyučovat ku prospěchu dětí. Jen ta jistota názorů zatím v odpovědích chybí. Dva tázaní odpověděli, že o tom ani nepřemýšlí.

Otázka č. 5:

Může práce s internetem rozvíjet estetické cítění žáků?

Sedm odpovědí uvádí, že ano, spíše ano, *jeden* spíše ne, dva o tom nepřemýšlí. Jeden tázaný píše do poznámky: „...v určitých mezích.“ Druhý uvádí: „Pokud budou hledat na stránkách s touto tematikou, pak snad ano.“ Nechám na uvážení čtenářů, zda je internet to pravé pro rozvoj estetického cítění. Dle mého názoru jsou mnohem působivější cesty.

Otázka č. 6:

Může vést estetická výchova k zabránění sociálně patologickým jevům u dětí a mládeže?

Deset odpovědí říká, že ano, spíše ano a *jedna* říká spíše ne. Jeden o tom nepřemýšlí. Jeden napsal do poznámky šalamounskou větu: „Záleží na působení určitých faktorů.“ To je pravda, ale co tím dotyčný myslel? Každopádně měl pravdu. Celkově příznivou, až antipatologickou funkci estetiky většina nepopírá.

Otázka č. 7:

Pomohlo by kultuře ducha, kdyby si děti samy vybíraly, kterou kulturní akci navštíví?

Osm odpovědí říká, že ne, spíše ne a *pět odpovědí* ano, spíše ano. Jeden o tom nepřemýšlí. Je uvedena jedna poznámka: „Ve spolupráci s rodiči a učitelem.“ Já bych tedy řekla, že by děti měly mít právo si vybrat samy, jakou kulturní akci navštíví. Není to nic složitého, stačí jim dát na výběr více možností nebo je nechat sepsat, co by rády viděly. Jistě by také měly mnohem hlubší zážitek, kdyby věděly, že se podílely na takové aktivitě.

Otázka č. 8:

Je podle vás možné zařadit do každé vyučovací hodiny část informací z estetiky?

Osm odpovědí uvádí ano, spíše ano a *tři odpovědi* ne, spíše ne. Opět nějaký respondent o tom nepřemýšlí. Nejspíš všichni rádi uvítali tuto jednoduchou možnost. Dva uvádí poznámku. První: „V některých určitě ano, a o to se snažím. Ale ne všude, to určitě nejde.“ Druhý: „Kultivovaný projev učitele je samozřejmostí.“ No, to ale patřilo k otázce první. Trochu rozpačité odpovědi na vysokoškolsky vzdělané odborníky.

Otázka č. 9:

Bylo by možné aplikovat více kulturních tradic do školních osnov ZŠ?

Devět odpovědí říká ano, spíše ano a není žádná záporná odpověď. Nyní nepřemýšlí o problému dva. Jedna poznámka: „ Záleží na předmětu.“ Tak tedy, je zajímavé, jak jsou kolegové nepružní vzhledem k novému ŠVP a počítačovému programu, kam museli vše z nového systému zařadit. Měli by myslím vědět, že právě vůbec nezáleží na předmětu a dvakrát odpověď nevím je určitě zajímavá.

Otázka č. 10

Myslíte si, že naše svatební česká tradice je smysluplným odkazem dávné minulosti?

Osm odpovědí bylo ano, spíše ano a *dvě odpovědi* spíše ne, neví dva a jeden o tom nepřemýšlí. Zajímalo mě to proto, že v dnešní době se znovu vdává a žení velké množství lidí. Jedna z poznámek: „ Svatba musí být už jenom kvůli svatební noci.“ Druhá: „ Účastníci si neuvědomují dosah věcí, ke kterým se zavazují.“ Jsou to přínosné názory, které dokumentují různý pohled respondentů ke tradicím.

Otázka č. 11:

Zaměřuje se hodně rodičů na rozvíjení estetického citění ve výchově?

Devět odpovědí je ne, spíše ne a *žádná* ano, neví dva a poznámku učinili také dva. První: „ Každý rodič se snaží ze svého dítěte vychovat dobrého člověka.“ Druhý: „ Záleží na vzdělání, kulturnosti a inteligenci rodičů.“ Je vidět, že většina dotazovaných pedagogů nemá na rodiče v tomto směru nejlepší náhled. Ovšem snaha vychovávat podle mého soudu nemůže stačit.

Otázka č. 12:

Mohly by se ve školním roce vystřídat dvakrát týdně Hv, Tv, Vv? (celý týden věnovaný vždy jednomu z těchto předmětů)

Šest odpovědí uvádí ne, spíše ne a *šest odpovědí* ano, spíše ano, neví jeden. Vlastní poznámka uvedena jedna: „ Šest týdnů – nestihne se probrat učivo například z matematiky, českého jazyka...“ Já bych naopak řekla, že šest týdnů takovéto výuky včlenit do deseti měsíců školního roku nemůže být žádný problém. Je možné v těchto týdnech zaměřit například výtvarnou výchovu na tvorbu geometrických obrazců, chemických vazeb prvků a podobně.

Otázka č. 13:

Je na druhém stupni dostatečný prostor (vzhledem k počtu vyučovacích hodin) pro rozvoj estetického vnímání světa?

Šest odpovědí je pro ne, spíše ne a *šest odpovědí* pro ano, spíše ano, jeden neví. Nikdo nenapsal poznámku. Možnosti půl na půl nejsou špatné a prostor by tedy asi byl. Jen ho smysluplně zaplnit.

Otázka č. 14:

Jsou vědecké předměty (Fy, Che, Mat.) vhodné k vyučování estetiky?

Šest odpovědí je pro ano, spíše ano a *pět odpovědí* ne, spíše ne, jeden neví. Jeden respondent napsal: „ Záleží na učiteli.“ Druhý: „ Proč ne?“ To mi přijde dostatečně optimistické. Jeden neodpověděl. Je tedy možné vědu zapojit do estetickovýchovné práce.

Otázka č. 15:

Vedla by podle vás výchova komunikačních dovedností k lepšímu pochopení estetické výchovy?

Deset odpovědí je pro ano, spíše ano a *jedna odpověď* spíše ne. Jeden o tom nepřemýšlí. Poslední poznámka v dotazníku: „ Záleží na učiteli.“ Myslím, že předmět „ *komunikační dovednosti*“ by jistě našel ve školství své uplatnění a mohli by jej klidně učit psychologové, kteří již začínají na základních školách působit. Zatím se věnují problémovým dětem.

7.5 Závěrečná(vysvětlovací) fáze

Ve své bakalářské práci jsem použila záměrně dotazníky dva, abych pokud možno obsáhla z pohledu čtenáře celou problematiku, které se zde věnuji. I názvu „ *Estetická výchova a její vliv na socializaci dítěte*“ je patrné, že se naskýtá tato dvojí možnost dotazníkového šetření.

Cíl prvního dotazníku s pracovním názvem: Výchova dětí

Myslím, že pokud jde o *přípravenost* nebo nepřipravenost pedagogů *orientovat* se správně v základních otázkách socializace dítěte, pak dotazník *ukázal jistou váhavost*, místy i *tápání v orientaci* respondentů v dané problematice. Jelikož však neměli možnost zatrhnout odpověď „nepřemýšlím o tom“, zabývali se otázkami více, než tomu bylo u druhého dotazníku.

Pedagogové také nemají zrovna nejlepší názor na výchovu rodičů, nemají dostatečný počet „*výchovných prostředků*“, které by mohli efektivně užívat. Způsob jejich odpovědí na mě udělal dojem, že sice vědí, co by měli odpovědět, že ale o problematice socializace nijak zvlášť běžně nepřemýšlí.

Chtěla bych ještě podotknout, že *všechny otázky jsem odnikud nepřevzala*, jsou tedy čistě a subjektivně moje.

Cíl druhého dotazníku s pracovním názvem: Estetická výchova

Myslím, že druhý dotazník dostatečně prokázal *potřebu včleňovat estetiku* do každodenní práce. Předpokládám také, že i ukázal osobní náhled pedagogických pracovníků na estetickou výchovu a její potřebnost. Vcelku učitelé ani nebyli výrazně proti začleňování většího množství estetických předmětů do výuky. Měla jsem jen dojem, že by neradi měnili zaběhnuté koleje, po kterých se ubírá vyučování a výchova doposud.

Pokud se týká *jádra problému bakalářské práce*, pak si myslím, že oba dotazníky potvrdily, že estetická výchova na socializaci vliv má. Také myslím, že oba dotazníky dostatečně upozornily na to, že rodiče i pedagogové by měli ve výchově postupovat koordinovaně a systematicky. Pak to může být pro nastupující generaci přínosem.

Závěr

V úvodu této bakalářské práce jsem se zaměřila na estetickou výchovu a její význam v životě mladé generace a její vliv na socializaci dítěte. Šlo z mého pohledu také o moji současnou práci pedagoga, který se zabývá výchovou a začleňuje prvky estetiky do své každodenní práce. Je tak možné docílit mezipředmětových estetických vztahů, ze kterých pak může každý učitel nebo vychovatel čerpat.

Na otázku, zda je možné opravdu pozitivně ovlivnit socializaci dítěte na základě včlenění estetiky do jeho života, jsem odpověděla kladně v několika úsecích práce. V situaci, kdy mnoho základních škol v současné době dokončuje tvorbu *Školských vzdělávacích programů pro základní vzdělávání* a snaží se je následně efektivně aplikovat do života školy, je *estetický základ* tak zvaných *Rámcových vzdělávacích programů* velmi důležitý a potřebný.

Jde o příležitost vytvořit si svůj program, a to poprvé v historii našeho školství. Všichni tedy máme příležitost a možnost podílet se na celkové podobě tohoto nového vzdělávacího systému. Jsme v situaci, kdy bez dalšího schvalování můžeme sami vytvářet na základě svých představ konkrétní pedagogický systém ušitý na míru potřebám konkrétních žáků.

Velkou předností je, že si můžeme pro své žáky vytvořit ŠVP v důvěrně známých podmínkách, na základě toho, co dobře zvládáme a způsobem, který si sami stanovíme a budeme dále rozvíjet. Podstatné je, že je možné *hledat nové možnosti efektivního vzdělávání i nejvhodnější způsoby, jak toho dosáhnout*. Lze také eliminovat vše nepodstatné, zatěžující a neefektivní. Jde tedy o nový projev pedagogické autonomie a svobody. (<http://www.rvp.cz/soubor/manual.pdf>)

Nemohla jsem nezmínit RVP v závěru svojí práce, jelikož jeho souvislost s *cílem* této práce je jasná. Jde o rodiče, kteří se musí rozhodnout, zda budou *vědomě a systematicky postupovat ve výchově*, čehož výsledkem pak bude nástup nové generace dětí, které si budou vážit sebe i prostředí, ve kterém budou žít. Jen rodiče samotní mohou umožnit svým dětem vybrat si takový vzdělávací institut, který jejich dětem umožní začlenit estetickou výchovu do jejich socializace v základním a dalším vzdělávání. Nesou tedy největší odpovědnost za výchovu nové generace.

V dalších úsecích mojí práce jsem hovořila o práci pedagogů, rodičovské výchově a výchově ve škole. Vzhledem k socializaci dítěte je nutné, aby ve všech těchto oblastech docházelo ke stálé provázanosti estetických prvků, aby tak nevznikaly problémy se vztahem k estetické výchově. Je potřebné, aby naopak vzrůstala *vzájemná komunikace všech těchto tří výchovných elementů*. Jen tak se může stát, že jedinců, kteří nepřijdou do styku s estetikou, bude stále méně.

V závěru práce jsem se více věnovala praktickému využití estetické výchovy. Proto jsem také využila možnosti vytvořit dva dotazníky, které vyplnili pedagogičtí pracovníci pracující na druhém stupni základní školy, kde jsem také zaměstnána.

Ať už se první týkal výchovy dětí a druhý zase estetické výchovy, oba dva ukázaly, že **učitelé jsou všeobecně spíše teoreticky nakloněni estetické výchově**. V praxi jde o určité pokulhávání za teorií, což je dle mého soukromého názoru způsobeno právě zastaralým výchovně vzdělávacím systémem. Tento můj názor podporuje i MŠMT (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy), na jehož popud se začaly vytvářet na jednotlivých školách nové rámcové vzdělávací programy. S tím, jak k těmto programům přistupovaly jednotlivé školy, se může každý seznámit velmi jednoduše například na internetu nebo může přímo tu kterou školu navštívit.

Podstatným kritériem při výběru školy, která bude v budoucnosti vzdělávat vaše dítě, by však měl být **pečlivě propracovaný estetický přístup** ke každému jednotlivému dítěti, s ohledem na jeho individuální zvláštnosti. Každý nový pedagogicko estetický přístup ke vzdělávání dítěte by měl chápat, že děti by neměly být vzdělávány podle jedné šablony. Naopak by jejich vzájemné odlišnosti měly být brány jako přednosti, a jako takových by se jich mělo efektivně využívat.

Proto chci ještě připomenou zájmovou činnost, které se věnuji na mém pracovišti, kde vedu hudební kroužek. Zde je opravdu každé dítě úplně jinou osobností, a to nejen charakterem. Mám tam dvě romské děti, jednu dívku z Asie a zbytek jsou děti české. Jsou ve velmi úzkém vzájemném kontaktu a barvu pleti nevnímají, poněvadž jim ji nikdo nepřipomíná. Tedy v tomto zájmovém kroužku, poněvadž mimo něj bohužel špatné zkušenosti se svojí etnicitou mají.

Troufám si říct, že kdyby jejich socializace i mimo kroužek probíhala na stejném principu, jaký jsem si s dětmi zavedla, odpadlo by mnoho problémů. Děti totiž měly na začátku fungování kroužku konkurenční problémy, které automaticky převedly na rasové třenice. To jsem jim nekompromisně zakázala, rozebrali jsme původ jejich nedorozumění a domluvili jsme se na tom, že vždy všechny problémy rozebereme.

Tento systém velmi dobře funguje, ale je to hlavně zásluhou citového jednání, které se ani jeden z nás nebojí použít. **Dětem je třeba neustále projevovat city, na základě kterých se potom mohou učit hodnotit vzniklé situace**. Tak se v nich může zakódovat příznivý vliv estetického prožívání jednotlivých životních situací.

Estetické hledisko výchovy pak nemůže a nebude jen prázdným učebnicovým pojmem, ale skutečnou realitou, kterou potvrdí každodenní životní situace v praxi učitelů, vychovatelů, ostatních pedagogů i rodičů.

Resumé

Podstatou této bakalářské práce je sloučení estetické výchovy v teorii i praxi a její vliv na socializaci dítěte rovněž z pohledu teoretického a praktického.

V úvodu byl stanoven cíl práce, tedy prokázat, že je důležité, aby rodiče postupovali ve výchově systematicky, koordinovaně a hlavně vědomě. Pak může dojít k tomu, že příští generace si bude vážit nejen svého prostředí, ale také sama sebe.

Dále je zde představeno jádro problému, kterým je možnost ovlivnit pozitivně socializaci dítěte na základě včlenění estetiky do jeho života.

Hlavním cílem bylo prokázat příznivé působení estetické výchovy na socializaci dítěte. Práce chce také poukázat na provázanost estetiky a socializace.

Na začátku práce byla charakterizována socializace jedince a estetika z různých hledisek, a byla také představena estetická výchova a vztah jedince k ní. Dále se práce zabývala cíli, oblastmi a druhy estetické výchovy. Byla vybrána hudba jako součást historie estetiky i hudební současnost. Na tuto část navazuje práce v hudebním kroužku, didaktická technologie a nové výchovné směry.

V další části práce byli charakterizováni činitelé estetické výchovy, autorka navrhla řešení existujících problémů, popsala důležitost komunikace a hodnotové orientace, rozebrala psychologické aspekty nedostatku estetické výchovy, začlenila realizaci a metody estetické výchovy.

Poslední část bakalářské práce hodnotí mediální gramotnost, rozebírá psychologii školního prostředí, socializaci jedince v jeho životním prostředí a zařazuje dotazníkové šetření a jeho vyhodnocení.

V celé práci je hodně praktických příkladů ze života i vlastních názorů autorky bakalářské práce.

Závěr práce se zabývá vztahem jednotlivých dílčích částí výchovy k jádru problému socializace dítěte a estetiky, estetickým základem vzdělávání, novými možnostmi efektivního vzdělávání, cílem bakalářské práce a novými směry ve výchově.

Dle autorky tato práce odpovídá kladně na základní otázky, které si na začátku stanovila a je potvrzením, že je nanejvýš důležité se věnovat estetické stránce výchovy dětí a mladé generace.

Anotace

Tato bakalářská práce měla potvrdit nebo naopak vyvrátit možnost pozitivního ovlivnění socializace dítěte včleněním estetiky do jeho života.

Hlavním cílem bylo prokázat příznivé působení estetické výchovy na socializaci dítěte.

V první části práce jsem prezentovala charakteristiku estetiky a socializace. Byly zde popsány cíle a oblasti estetické výchovy. Práce se věnuje historii a současnosti estetiky v hudbě, didaktice, estetice v praxi i novým výchovným směrům.

Druhá část práce se zabývá estetickou činností ve vztahu k jedinci a společnosti. Byla popsána socializace jedince v jeho denním prostředí, problémy se vztahem k estetické výchově, metody estetické výchovy a mediální pohled na estetiku.

Závěr práce se zaměřil na komunikaci, psychologii školního prostředí, rodiny, a také na dotazníkové šetření.

Klíčová slova:

Estetika

- nauka o povaze a zákonitostech estetických jevů

Socializace dítěte

- proces učení umožňující osobnosti začlenit se do společnosti

Výchova mravní

- utváří etický vztah ke skutečnosti

Metoda dotazníková

- způsob psaného řízeného rozhovoru

Annotattion

This graduation thesis was to prove or disprove the possibility of the positive affection of the child's socialization by the means of integration of aesthetics into his live. The main objective was to demonstrate the favourable action of aesthetics at socialization of children.

In the first part of my thesis I presented the characteristics of aesthetics and socialization. I described the objectives and fields of aesthetical education. The thesis is devoted in details to the history and the present of aesthetics in music, didactics, aesthetics in use, new educational streams and the suggestion how to solve existing problems.

The second part of the thesis deals with the aesthetical activities related to an individual and society. It describes the socialization of an individual in his everyday setting, problems with the relation to aesthetical education, methods of aesthetical education and the medial view of aesthetics.

The conclusion of the thesis focuses on the communication, psychology of school background, family and also the strategy of questioning.

Key words:

Aesthetics

- the theory about the character and regularities of aesthetical phenomena.

Socialization of children

- the process of teaching which makes possible to integrate the child into society.

Ethical education

- it creates the moral attitude towards reality.

Strategy of questioning

- the method of controlled written interview.

Literatura a prameny

1. KLIMEŠ, LUMÍR. Slovník cizích slov. 3 vyd. Praha: SPN, 1986, 816 s., č. 1-54-13/3 b
2. JŮZL, M. PROKOP, D. Úvod do estetiky. Předmět a metody, dějiny, systém estetických kategorií a pojmů. Praha: Panorama, ISBN 80-7038-051-9
3. KOHOUTEK, RUDOLF. Sociální psychologie. Brno: IMS, 2004, 53 s. Bonny Press.
4. MEGRE, VLADIMÍR. Rodová kniha. 1. vyd. Praha: Finidr, s.r.o. 2002, 241, ISBN 80-903-302-1-5
5. ČULÍK, FRANTIŠEK. Estetická výchova na základní a střední škole. 1. vyd. Přírodovědná fakulta UP, Olomouc: 1990, s. 7-8.
6. MEGRE, VLADIMÍR. Stvoření. 1. vyd. Praha: Finidr, s.r.o. 2002, s.220. ISBN 80-238-9397-1
7. KOHOUTEK, RUDOLF. Vývojová psychologie. 2. vyd. Brno: IMS, 2003, s.84
8. JŮVA, VLADIMÍR. Estetická výchova a všestranný rozvoj osobnosti. Československá akademie věd, Praha: Akademia, 1987, s. 109 -113.
9. JŮVA, VLADIMÍR. Estetická výchova. Brno: Paido, 1995, 87 s.
10. MEGRE, VLADIMÍR. Nová civilizace. 1. vyd. Praha: Finidr, s.r.o. 2005, 219 s. ISBN 80-903-302-3-1
11. HORKÁ, HANA. Ekologická výchova na 1. stupni základní školy. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 1994, s. 18 – 19.
12. PARRAMÓN, JOSÉ. M. Lidské tělo. Praha: Nakladatelství Svojtka a Vašut., 1996, s.8
13. MICHELS, ULRICH. Encyklopedický atlas hudby. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2000, s. 11
14. NEŠPOR, KAREL., PERNICOVÁ, HANA, „ et al“, Jak zůstat fit a předejít závislostem. Praha: Portál, s.r.o., 1999, 111 s. ISBN 80-7178-299-8
15. VÝROST, JOZEF., SLAMĚNÍK, IVAN. Aplikovaná sociální psychologie I, Praha:Portál, s.r.o., 1998, odd. 9.1., ISBN 80-7178-269-6

16. MEGRE, VLADIMÍR. Prostor lásky. 1. vyd. Praha: Finidr, s.r.o., 2002, 219 s. ISBN 80-238-8206-6
17. <http://cs.Wikipeda.org>
18. <http://ucitelske-listy.ceskaskola.cz>

Příloha č. 1 Metoda dotazníkového šetření

D o t a z n í k I

E s t e t i c k á v ý c h o v a

Odpovídejte pravdivě a samostatně, dotazník je anonymní!

Věk: .....

Pohlaví:

muž

žena

Ke každé otázce vyberte v tabulce vždy jednu z odpovědí, křížkem zaškrtněte, případně můžete vepsat vlastní poznámku.

Seznam otázek:

1. Je pro vás kultivovaný slovní projev důležitou součástí pracovních aktivit?
2. Máte kolem sebe rád(a) hezké věci a čisté pracovní prostředí?
3. Pomáhá podle vás estetická výchova socializaci dítěte?
4. Mělo by se zařadit do vyučování více hodin Tv, Hv, Vv?
5. Může práce s internetem rozvíjet estetické cítění žáků?
6. Může vést estetická výchova k zabránění sociálně patologickým jevům u dětí a mládeže?
7. Pomohlo by kultuře ducha, kdyby si děti samy vybíraly, kterou kulturní akci navštíví?
8. Je podle vás možné zařadit do každé vyučovací hodiny část informací z estetiky?
9. Bylo by možné aplikovat více kulturních tradic do školních osnov ZŠ?
10. Myslíte si, že naše svatební česká tradice je smysluplným odkazem dávné minulosti?
11. Zaměřuje se hodně rodičů na rozvíjení estetického cítění ve výchově?
12. Mohly by se ve školním roce vystřídat 2x týdny Hv,Tv,Vv? (celý týden věnovaný vždy jednomu z těchto předmětů)
13. Je na druhém stupni dostatečný prostor vzhledem k počtu vyučovacích hodin pro rozvoj estetického vnímání světa?
14. Jsou vědecké předměty (Fy, Che, Mat.) vhodné k vyučování estetiky?
15. Vedla by podle vás výchova komunikačních dovedností k lepšímu pochopení estetické výchovy?

Věnujte prosím odpovědím v tabulce náležitou pozornost!

Tabulka č. 1 pro vyplnění Dotazníku I

Číslo otázky	Ano	Ne	Spíše ano	Spíše ne	Nevím	Nepřemýšlím o tom	Vlastní poznámka
1.							
2.							
3.							
4.							
5.							
6.							
7.							
8.							
9.							
10.							
11.							
12.							
13.							
14.							
15.							

Tabulka č. 2

Vyhodnocení věku respondentů:

Věk	25	30	32	38	42	47	50	62	66
Počet osob	1x	1x	1x	1x	2x	3x	1x	1x	1x

Jeden respondent věk neudal.

Tabulka č. 3 Vyhodnocení počtu všech odpovědí k jednotlivým otázkám:

Dotazník I	Číslo otázek														
Odpovědi	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.
Ne	0	0	0	1	0	0	1	1	0	0	3	3	2	1	0
Ano	11	13	11	0	6	7	2	5	6	5	0	4	3	4	4
Spíše ano	2	0	1	4	1	3	3	3	3	3	0	2	5	2	6
Spíše ne	0	0	0	2	1	1	7	2	0	2	6	3	3	4	1
Nevím	0	0	1	4	3	0	0	1	2	2	2	1	0	1	0
Nepřemýšlím o tom	0	0	0	2	2	1	0	1	2	1	0	0	0	0	1
Vlastní poznámka	0	1	2	1	3	1	1	2	1	2	2	1	0	2	1

Všechny otázky použité v dotazníku jsou vymyšlené mojí osobou.

Příloha č. 2 Metoda dotazníkového šetření

D o t a z n í k II

V ý c h o v a d ě t í

Odpovídejte pravdivě a samostatně, dotazník je anonymní!

Věk: .....   **Pohlaví: muž   žena**

Ke každé otázce vyberte v tabulce vždy jednu z odpovědí, křížkem zaškrtněte, případně můžete vepsat vlastní poznámku.

Seznam otázek:

1. Myslíte si, že je třeba ve výchově občas použít mírné tělesné tresty?
2. Mají učitelé dostatečnou autoritu podpořenou Ministerstvem školství?
3. Mají učitelé dostatečnou prestiž, aby mohli správně vést ve škole výchovu?
4. Máte nebo měli jste dostatečně mnoho času na výchovu vlastních dětí?
5. Myslíte si, že technické vymoženosti souvisí s dnešní obtížnou výchovou dětí ve škole?
6. Měl by být ve škole předmět „ výchova správného výběru partnera“ a „ výchova k rodičovství“?
7. Jsou dnešní děti přetěžovány požadavky na jejich chování ve škole?
8. Vychováváte žáky příkladně svým názorným chováním?
9. Řešíte v každé vyučovací hodině kázeňské problémy?
10. Souvisí kázeň ve vyučování se zajímavostí vyučovaného tématu?
11. Jste vždy důslední ve svém požadavku na žáky?
12. Cítí podle vás žáci ve vaší přítomnosti jistotu a bezpečí?
13. Dáváte žákům důsledně výchovné limity a hranice?
14. Umíte vyzorovat u dětí náznaky projevů směřujících k šikaně?
15. patří podle vás city do celkového hodnocení a známkování žáků?
16. myslíte si, že všeobecně většina dospělých dává dětem špatný příklad?
17. Může podle vás učitel bez dostatečných tzv. „ výchovných pák“ usměrňovat žáky?
18. Nacházejí dle vašeho názoru ve většině dětí jistotu a bezpečí doma?

Věnujte prosím odpovědím v tabulce náležitou pozornost!

Tabulka č. 2 pro vyplnění Dotazníku II

Číslo otázky	Ne	Ano	Spíše ano	Spíše ne	Nevím	Vlastní poznámka
1.						
2.						
3.						
4.						
5.						
6.						
7.						
8.						
9.						
10.						
11.						
12.						
13.						
14.						
15.						
16.						
17.						
18.						

Tabulka č. 2

Vyhodnocení věku respondentů:

Věk	25	30	32	38	42	47	50	62	66
Počet osob	1x	1x	1x	1x	2x	3x	1x	1x	1x

Jeden respondent věk neudal.

Tabulka č. 3 Vyhodnocení počtu všech odpovědí k jednotlivým otázkám:

Dotazník II	Číslo otázek																	
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
Odpovědi																		
Ne	4	6	5	1	3	1	9	0	3	1	1	0	1	0	3	2	3	3
Ano	1	0	1	7	4	5	0	6	1	7	5	3	3	3	4	1	3	0
Spíše ano	2	0	0	2	3	5	0	7	4	4	7	5	9	8	2	4	2	4
Spíše ne	5	7	6	2	3	1	1	0	4	1	0	0	0	1	4	3	4	4
Nevím	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	5	0	1	0	2	0	2
Vlastní poznámka	0	0	0	2	1	4	2	0	2	1	0	2	1	1	1	1	1	0

Všechny otázky použité v dotazníku jsou původní, nejsou odnikud převzaty.

Příloha č. 3 Didaktická technologie

PRAKTICKÁ ČÁST – hodina zpěvu

1. Písemná příprava

Vyučovací předmět:	Hudební výchova
Třída:	7. B
Prostory:	hudební místnost
Datum:	15. 3. 2007-03-15
Téma:	Pohádkový den
Cíl:	Seznámit žáky s pohanskými zvyky našich předků, nová píseň s tancem
Počet žáků:	27
Pomůcky:	klavír, elektronické varhany, ozvučná dřívka, bubínky, košťata, triangl, kotlík, vařečky, texty písně, tabule.
Typ hodiny:	kombinovaná
Výchovný cíl:	Krása není důležitější než zdraví

2. Obsah vyučovací hodiny

- zahájení
- úvod, motivace
- seznámení s pohanskými zvyky předků
- rozezpívání, taktování ve čtyřdobém rytmu
- rytmické cvičení, hra na tělo
- nácvik písně a tanečku, nástroje
- zopakování, shrnutí
- zhodnocení, závěr

3. Průběh vyučovací hodiny

3.1 Úvod – motivace, časová dotace 5 minut

„ Jistě znáte z pohádek čarodějnice, které se zabývají kouzly. Dobré čarodějnice čarují s léčivými bylinami, a tak lidem pomáhají. My dnes zkusíme být těmi čarodějnicemi a zazpívat si novou píseň. Budeme kouzlit nad kotlíkem s bylinkami.

Představíte si, že jsme na sletu čarodějnic, který se koná každý rok 30. dubna. Zde si tyto dámy zalétaly na koštěti, uvařily si v kotli pár bylin a popovídaly si o tom, jak proběhl minulý rok. To vše se stávalo v dobách minulých, ale tento zvyk se zachoval dodnes.“

3.2 Rozezpívání (text na tabuli), časová dotace 5 minut

„ Nyní si vás rozdělím. Kdo chce být u kotle? Kdo bude používat nástroje? Kdo slyšel, jak to chodí na sletu čarodějnic? Protože se jistě i ony vždy pozdravily, my jeden takový pozdrav vyzkoušíme na nápěv písně – Běží liška k táboru -.

Čáry – máry, zdravím vás,
večer krásný vítá nás.
Užijem si kouzlení,
pro nás na tom nic není.

Teď přidáme taktování na 4 doby. Ukážeme si to nejdříve v tónině C dur.“ Pokračujeme v dalších tóninách.

3.3 Rytmičné cvičení, časová dotace 5 minut

„ Teď milé čarodějnice přidáme rytmické cvičení, zvané – Hra na tělo – a opět budeme pokračovat ve čtyřdobém rytmu.“ Vystřídáme za klavírního doprovodu. Nejdříve bude tleskání rukou, plácání na paže, nohy, dupání. Nakonec spojíme čarodějny pozdrav s hrou na tělo.

3.4 Nácvik písně a tanečku, nástroje, časová dotace 25 minut

„ Nyní každý přejděte na své místo, vezměte košťata a nástroje. Půlka třídy – čarodějnice – bude kolem kotle ve dvou řadách, druhá polovina vytvoří třetí kruh kolem všech s nástroji. Píseň se jmenuje **Čarodějny kotel**. Já vám ji zazpívám v doprovodu varhan. Sledujte očima text a pohupujte se do taktu vlevo a vpravo. Teď !“

Předehra: 2 takty

**Čáry – máry, šaltáry, vaříme si lektvary,
na mládí a na krásu, všechno z hadích ocásků.**

Mezihra: 2 takty

**Čarujeme nad kotlem, máme čarodějny sněm,
Pod rukama máme svět, krásnou tvář vám dáme hned.**

**Čáry – máry, ruka, hnát, s čárami si nelze hrát.
Stáří vyměň za mládí, princ tě s láskou pohladí.**

Refrén: celá sloka bez zpěvu

**Čáry – máry, ruka, hnát, s čárami si nelze hrát.
Hořký lektvar vypila, v šeredu se změnila. 2 krát**

Hudební doprovod: varhany

Navolit: - 025 – house, bubny B, rychlost 106

Akordy: d moll, a moll, d moll, F dur, G dur, A dur, d moll, A dur

„ Děti, budeme postupovat po jedné sloce. Až budete znát melodii i slova, přidáme taneční kroky a doprovodné nástroje (bubínky, ozvučná dřívka, triangl).“

3.5 Zopakování, shrnutí, časová dotace 3 minuty

„ Dnes jsme se seznámili s dávnou minulostí, ve které čarodějnice dobrodějky vařily různé bylinkové lektvary. Ze slov písně vyplývá, že lásku si za krásnou tvář nekoupíte.“

„ Co je tedy důležitější než krása?“

„ Je dobré znát účinky bylin na lidské tělo?“

3.6 Zhodnocení, časová dotace 2 minuty

„ Poněvadž se dnes všichni moc snažili, zkusíme naposled celou píseň. Příští vyučovací hodinu si celou píseň i s doprovody zopakujeme, další hodiny mohou všechny vyzkoušet n známky. Věřím, že i ti, kterým to jde pomaleji, budou chtít ocenit svůj výkon pěknou známkou. Můžete jich v jedné hodině získat i více, protože lze známkovat i taneček a hudební doprovod. Nezapomeňte se naučit slova písně.“

3.7 Závěr

Jakékoliv změny, které mohly časově, výchovně nebo didakticky narušit průběh hodiny, mohou být vykompenzovány v další vyučovací jednotce.

Příloha č. 4 Původní lidová tvorba autorky bakalářské práce

Písně, které se děti učí v hudebním kroužku a budou s nimi vystupovat na hudebním folklórním festivalu:

1. Bajané

Bajané, Bajané, Bajané malování,
s topůrkem šikovní sú,
májku vytesávají.
Bajané, Bajané, Bajané malování.

R: Hlídajů, hlídajů velice,
ať možů večer jít k muzice.
Hlídajů, hlídajů všelijak,
dnes večer nepůjde žádný spat.

Céřečky v čižmičkách,
zářijů v pentličkách.
Těšijů sa na chlapce,
natřásajů rukávce.
Céřečky v čižmičkách,
zářijů v pentličkách.

R: Chystajů, aj pečů, aj vaří,
snáď sa to na svátky podaří.
Sukničky čechrajů, aj vlásky,
Bajanům dajů srdce z lásky.

Bajané, Bajané, frajíři malování.
Máte svoje děvčice,
běžte s nima k muzice.
Bajané, Bajané, frajíři malování.

2. U Dyje, za Břeclavů

U Dyje za Břeclavů sedí.
Půšťá vor, s lásků naň ho hledí.

R: Kde že si, kde že si, můj mladý Bože, kde si?

Zpívá, kreslí slova vrůcná.
Vor mizí, svíčka eště důtná.

R: Můj milý, pospěš si, ponáhlaj sa Bože, kde si?

U Dyje čeká frajír, zpívá.
Na vlny s láskou sa len dívá.

R: Kde že si, kde že si, moja milá Bohyňa, kde si?

Vidí vor, skočí do vln, plave.
Chytí ho, jeho tělo mladé.

R: Vezme si, vezme si, její pěkný věneček. Kde si?

Kol Dyje, běží za svů milů.
Poznal ju, včil už spolem žijů.

R: Najde si, najde si, každý svoju lásku, kdesi.

Příloha č. 5 Fotografie z vánoční besídky 2006

Vánoční besídka se konala v tělocvičně naší školy a mladí muzikanti zpívali téměř celé dva dny.

Střídaly se hudební nástroje i sólový zpěv, a tak každý mohl ukázat, co v něm je.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „Estetická výchova a její vliv na socializaci dítěte“ zpracovala samostatně a použila jsem jen zdroje uvedené v seznamu literatury.

Brno, 8. dubna 2007

.....
Ilona Caletková

Poděkování

Děkuji Mgr. Františku Sýkorovi za konstruktivní metodickou pomoc, která mi byla poskytnuta v průběhu zpracování mé bakalářské práce a způsob vedení mým dosavadním studiem.

Rovněž chci poděkovat doc. Ing. Antonínu Řehořovi, CSc. za morální podporu a přístup ke studentům.

Zvláštní poděkování patří mojí rodině, která mě inspirovala ve zvlášť důležitých částech této bakalářské práce.

.....
Ilona Caletková